

**SĂ-L INTERZICEM
PE AFRIM!**

Deputatul PSD de Brăila, Mihai Tudose, a înfierat, în cel mai reușit stil stalinisto-comunist, ultimul spectacol al regizorului Radu Afrim: *Omul pernă*.

Citiți un comentariu de Constantin Vică ÎN » PAGINA 3

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » EDIȚIA NAȚIONALĂ » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

ARTISTUL ASOCIAT

- Săptămîna 1 – Interviu
- Săptămîna 2 – Text de autor
- Săptămîna 3 – Criticii despre...
- Săptămîna 4 – Colegii de breaslă despre...

octombrie –
MIHAI MIHALCEA

NR. 201 » 18 – 24 octombrie 2008 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

În Ecuador apare un singur film pe an

Interviu cu Anahi Hoeneisen

Este singurul regizor ecuadorian care a scos un lungmetraj în 2007. Cineasta Anahi Hoeneisen a venit la București pentru a-și prezenta filmul de debut, *Ésas no son penas*, pe care l-a regizat împreună cu Daniel Andrade. Citiți interviul realizat de Iulia Blaga.

ÎN » PAGINA 6

Trei răspunsuri de la Ioana Nicolaie

Interviu realizat de
Bogdan Romaniuc

Autoarea vorbește despre romanul său de debut, *O pasăre pe sîrmă*: „Nu e o ruptură, ci mai degrabă un popas firesc. E pariul meu cu denotația, cu linearul, cu frazele despodobite”.

ÎN » PAGINA 13

STELIAN TĂNASE:

„Nu urmăresc să fac nici un fel de carieră. Vreau să îmi scriu cărțile”

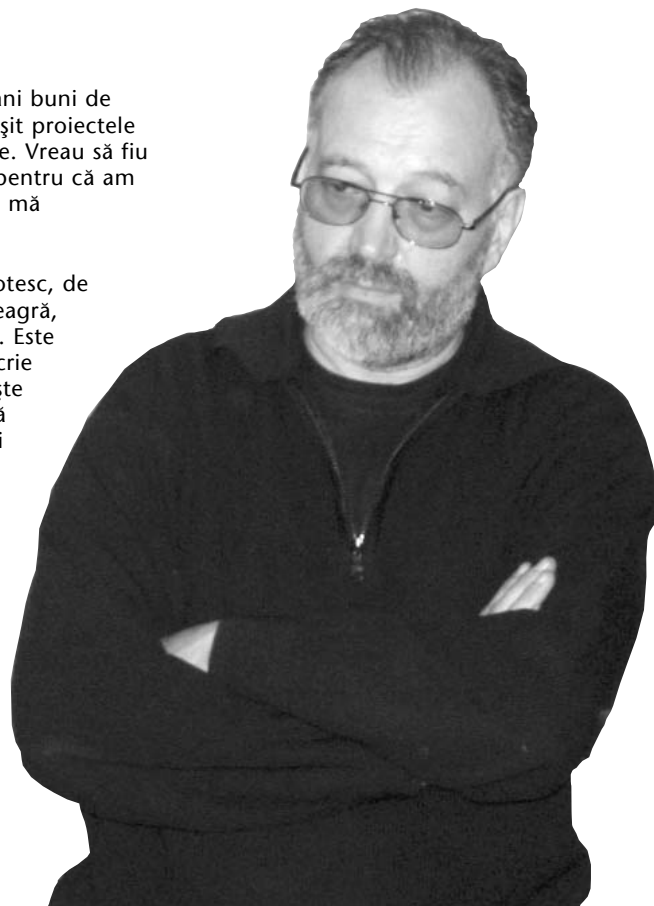
» „Am 56 de ani, cred că mai am 10 ani buni de scris, și vreau să pot duce la bun sfîrșit proiectele pe care mi le-am imaginat în tinerețe. Vreau să fiu împăcat cu mine, iar acum nu sînt, pentru că am niște proiecte restante asupra cărora mă concentrez foarte serios.”

» „*Maestro* este plin de absurd, de grotesc, de comedie bufă, cînd nu e comedie neagră, pentru că așa este lumea televiziunii. Este foarte eficientă pentru un scriitor să scrie despre această lume pentru că găsește aici toată România, poate chiar toată Europa, tranziția și dramele secolului al XXI-lea.”

Citiți interviul realizat de
George Onofrei ÎN » PAGINILE 10-11

Citiți și un
fragment din
romanul *Maestro*,
de Stelian Tănase
ÎN » PAGINILE 8-9

Doctrine pentru nimeni

Mă uit cu gura căscată, așa, ca prostu', la discuțiile aprinse pe care le poartă politicienii și jurnaliștii noștri. Mai ales la discuțiile doctrinare. Se bat doctrinele liberale cu cele social-democrate și populare de ies scînteii ideologice.

Se lansează acuze de impostură: cutare nu e „adevărat liberal”, cutărică e „fals popular”, neiculiță a „trădat doctrina țărănistă”, iar conservatorismul „nu mai e ce-a fost” atunci cînd a fost – adică atunci cînd a fost umanist, cred.

Oare electoratului, poporului – sau cum le-o mai spune oamenilor ăia de care partidele politice n-au habar –, electoratului, zic, i-o păsa cît de cît de disputele astea ideologice? Eu cred că nu. Dar nici nu merită să le pese. Crede oare cineva că vreunul dintre partidele noastre românești are vreo doctrină? A, că am crezut cu toții odată asta, sigur, înțeleg! Eram tineri și naivi. Acum ne-am maturizat – și ne-am maturizat urît.

Ca să fac o comparație simplistă, spațiul politic autohton a început să semene cu spațiul fotbalistic. Nu e vorba doar de faptul că jucătorii (adică politicienii) se porcăie unii

pe alții, fac șmenuri, trișează, aranjează meciuri (legi) și își creează găști. Felul în care se organizează și se administrează cluburile mi se pare identic. Politic Club PNL, Politic Club PDL sau Politic Club PSD ș.c.l. nu au nici un fel de doctrină, nici un fel de etică politică sau de viziune ideologică. Sînt doar niște echipe care joacă exact același fel de joc, se zbat să rămînă în Liga 1, adică în Parlament, și, dacă se poate, la guvernare. Jucătorii se transferă într-o veselă inconștientă de la o echipă la alta, doar că sumele plătite pentru transfer rămîn mai întotdeauna necunoscute.

Arbitrii autohtoni fac și ei parte din joc, iar în confruntarea cu echipele din străinătate (Comisia Europeană, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Banca Mondială) mincăm întotdeauna bătaie, dar măcar ne înjurăm copios adversarii.

Doctrinile însă... sînt sublime, putem zice, dar lipsesc cu desăvîșire. Sigur, asta dacă nu punem la socoteală vechea doctrină „Pune laba pe ciolan!”. Să fie oare, de exemplu, liberalii din

PNL niște adevărați liberali? Nimic din măsurile luate în ultimele luni nu arată așa ceva. Mai mult, sub presiunea PSD-ului și a spaimii că vor pierde alegerile, au declanșat un val de măsuri populiste, prin care sînt gata să dea mai mulți bani la oricine, doar-doar vor cîștiga simpatia votanților. Bani la încălzire, bani la polițiști, bani la profesori, bani la tot cartierul... Că banii ăștia există sau nu ori că asistențialismul deșăntat nu e deloc în ton cu liberalismul și nici nu e justificat de bugetul României, asta nu i-a mai interesat deloc. Orice, doar să respecte doctrina ciolanului.

Nu altfel au făcut social-democrații pe vremea cînd erau ei la putere. Au declanșat o serie de măsuri liberale, împinși de la spate de Uniunea Europeană, conștienți de faptul că ratarea admiterii în U.E. i-ar face să nu-și mai poată urma doctrina – tot cea cu ciolanul. În prag de alegeri însă au lansat și ei un val de măsuri populiste, justificate – chipurile – de ideologia social-democrată. Doar că dacă se uită cineva la felul în care au evoluat cele două

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Radu Pavel Gheo

guvernări, adică una de stînga (2000-2004) și alta de dreapta (2004-2008), o să remarcă că ele seamănă izbitor: fără proiecte de anvergură în afara celor impuse din exterior, fără viziune, fără logică, dar cu o rapacitate și o goană după posturi ce confundă stînga cu dreapta. Fiindcă, sigur, ciolanului nu-i pasă dacă e apucat cu stînga sau cu dreapta.

Nu altfel vor face democrat-liberalii. Sau oricine ar ajunge la putere în România. De-ai sînt rizibile toate discuțiile astea despre doctrine și programe. Partidele politice românești sînt doar etichete. Forme fără fond. Și-au scris niște programe fiindcă așa cerea legea. Dar nu pot fi obligate să le și respecte. Mai ales că nici nu cred că ar fi în stare să o facă. Dacă Partidul Național-Liberal s-ar declara mîine de orientare socialistă, Partidul Social-Democrat s-ar anunța liberal sau chiar libertarian, iar Partidul Democrat Liberal s-ar proclama naționalist, sînt gata să garantez că în politica

românească nu s-ar schimba absolut nimic. Guvernul ar funcționa la fel și ar face aceleași lucruri, clientelismul ar prospera nestînje-nit, s-ar fura la fel de mult, iar Parlamentul ar da aceleași legi revoltătoare ca și pînă acum. Și, da, toți ne-ar vrea binele și ne-ar face în continuare rău.

De fapt, România a schimbat doar fațada. În profunzime a rămas la situația de dinainte de 1989: există un singur partid, cel pe care electoratul îl numește *Ei*. *Ei*, cei de la putere, *Ei*, cei care fac ce vor. Restul e gargară. Nu mai sînt grupați sub umbrela PCR, ci s-au divizat în mai multe grupulețe și culori, dar sînt tot *Ei*. Cei pe care îi doare în cot de *Noi*. Într-o asemenea situație orice discuție doctrinară e ridicolă.

Punem pariu, de exemplu, că, oricine ar veni la guvernare după noiembrie 2008, în toamna lui 2012 se vor mări pensiile, salariile profesorilor și ajutoarele de încălzire...? Vorbim peste patru ani.

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE LITERATURĂ • BUCUREȘTI

RE-WRITING THE MAP OF EUROPE

OUR PRIVATE WARS

Ediția I

29-31 octombrie 2008

ora 18.00

MUZEUL ȚĂRANULUI ROMÂN

CLUBUL ȚĂRANULUI

Șoseaua Kiseleff, nr. 3

Attila Bartis (Ungaria)

György Dragomán (Ungaria)

Wojciech Kuczok (Polonia)

Philip Ó Ceallaigh (Irlanda)

Juli Zeh (Germania)

Cezar Paul-Bădescu

T.O.Bobe

Filip Florian

Florin Lăzărescu

Dan Lungu

Mitoș Miculeșanu

Simona Popescu

Costi Rogozanu

Ana Maria Sandu

Lucian Dan Teodorovici

Elena Vlădăreanu

CUM POLITICIENII IAR AU NIMERIT BRĂILA, PROPUN ÎN NOUA GUVERNARE:

Să-l interzicem pe Afrim!

Radu Afrim e cel mai premiat regizor român al ultimilor ani (premiul Anonimul în 2004, premiul Uniter în 2006 și 2007, premiul *Coup de Coeur de la Presse* la Festivalul de la Avignon în 2008 – secțiunea Off –, premiul pentru cea mai originală construcție regizorală la Festivalul Dramaturgiei Românești în 2008), iar piesele sale fac săli pline în toată România.

Constantin Vică

Publicul lui Radu Afrim e format în mare parte din tineri iar, în majoritatea spectacolelor sale, regizorul lucrează cu elevi.

Astfel, teatrele în care montează sînt vizibile pe harta culturală românească. Un spectacol în regia sa se va juca pe scena Teatrului Național Odéon din Paris, ca parte din stagiunea 2008-2009. Dar toate

acestea nu l-au oprit pe deputatul PSD de Brăila, Mihai Tudose, să înfiereze în cel mai reușit stil stalinisto-comunist (într-o conferință de presă a partidului) ultimul spectacol al regizorului european: *Omul pernă* montat la Teatrul „Maria Filotti” din Brăila. Lui i s-a alăturat și președintele CJ Brăila, Gheorghe Bunea Stancu. O poziție mai rezervată a avut-o primarul orașului. Cel mai prost a picat primarul din Bursa (Turcia) care, aflăm din presa

locală, nu a înțeles „tot ce era acolo”.

Mihai Tudose este membru în grupul de prietenie cu Bolivia și, în 2006, a avut o propunere legislativă pentru prevenirea violenței asupra copiilor, respinsă definitiv de ceilalți deputați. Toate aceste lucruri l-ar fi ajutat să înțeleagă mai bine mesajul *Omului pernă* (un spectacol unanim laudat de criticii de teatru români și de jurnaliștii culturali) dacă și-ar fi propus acest lucru. Dar scopul organizației PSD Brăila, afirmă surse instituționale, este schimbarea directoarei teatrului, Veronica Dobrin, și aducerea unui apropiat al partidului.

Omul pernă, spectacolul montat de regizorul Radu Afrim la Teatrul „Maria Filotti” din Brăila, a fost laudat atât de criticii de teatru, cit și de jurnaliștii culturali

MĂMICO, DĂ-MI POVEȘTEA CU FETIȚA IISUS!

Mihaela Michailov

Afrim creează situații actanțiale în interiorul ficțiunilor îmbirgiate, inventează personaje care nu sînt în text, transformă atrocele într-un show cinic și poetic și subminează convenția teatrală. Textul lui Martin McDonagh este o punere în abis a ficțiunii. Afrim construiește și deconstruiește pe mai multe planuri rotativa ficțiunii în rama horror-ului. Spectacolul crimelor cotidiene este interpretat cu zîmbetul pe buze de o divă blondă în rochie mulată (Mihaela Trofimov personelizează imaginea torturii în folie glamour) care trezește la pulsul sordidului o Brăilă amortită. Există mai multe pliuuri ale performării horror-ului: un horror local – regizorul introduce fragmente de text care sînt bucăți ruptă din știrile autohtone de la ora 5 –, un horror general valabil, indiferent de spațiu, un horror ficțional și un horror metafictional. Toate aceste niveluri se intersecțiază în structura spectacolului. Convenția e un fel de plasmă care se stînge și se aprinde instantaneu. Convenția devine coperta unei ficțiuni care se deschide și se închide pe măsură ce personajele intră și ies din ea. Morții se ridică de pe jos și încep să danseze și să cînte. Totul nu a fost decît carcasa unei povești, a unui teatru la putea n a ficțiunii. („Suplimentul de cultură”, nr. 197, 20-26 septembrie 2008)

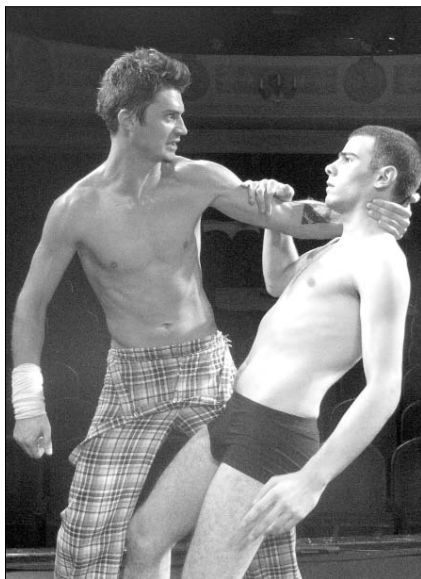
Mai mult Apus de soare în teatru

Trecînd cu vederea aceste jocuri locale cu aer de tribunal al poporului, întrebarea rămîne: cum e posibil ca un individ care nu a văzut spectacolul și care nu merge la teatru, un individ care s-a remarcat ca activist de partid (social-democrat) și ale căruia afaceri dubioase sînt analizate în presa locală (care a reacționat rapid și cu argumente imbatibile în sprijinul regizorului și al teatrului) să-și exprime public părerea și, mai mult, să acuze de violență și obscenitate un spectacol? Un spectacol care, în cel mai bun caz, e a-moral (ca orice formă artistică), un spectacol la care au colaborat opt elevi (scenografie și actorie), un spectacol care a reușit să fie

educație artistică și critică socială în același timp. Deputatul PSD ar dori mai mult *Apus de soare* în teatru și declara, pentru „Cotidianul”, că Radu Afrim e „la fel de deștept și de talentat ca șmecherii ăia care au vernisat la ICR New York”. Umbra poneiului roz pică greu pe mințile inguste ale politicienilor. Putem vorbi deja de un sindrom al politicianului român care vrea să inițieze orice campanie electorală cu un scandal artistic.

Dincolo de aspectul isteric al acestui scandal care a stîrmit spiritele la Brăila

există o nelămurire: dacă nu e o problemă de generație sau de educație proletară (Afrim și deputatul PSD sînt copii aceluiași ani comuniști), atunci nu cumva e problema unei incompatibilități între cei vor indivizii urbani și cei propun politicienii pășuniști? Chiar dacă libertatea de expresie e un fenomen de neînțeles pentru Brăila politică, o generație întreagă de tineri se simte reprezentată și solidară prin această artă pe care Radu Afrim o performează de zece ani încoace.

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

SUPLIMENTUL LUI JUP

„Fantoma din moară“, despre cum să-ți construiești singur visele

Scriitoarea Doina Ruști și-a lansat pe 6 octombrie, la Sibiu, la librăria Humanitas, noul roman, *Fantoma din moară*, apărut recent la Editura Polirom, în colecția „Ego. Proză”. Criticul sibian Andrei Terian a prezentat cartea ca pe un posibil câștigător al premiilor URȘ din 2009.

Veronica D. Niculescu

„Pentru mine, întilnirea cu cărțile ei a fost deosebit de surprinzătoare. În primul rînd, mi-au plăcut pentru că Doina Ruști este o exploratoare, un freelancer. Nimic din ceea ce se întimplă în România ultimilor ani nu-i este străin”, a spus Andrei Terian, amintind și de volumele precedente ale autoarei.

Andrei Terian a explicat că în *Fantoma din moară* există trei mize. În primul rînd, avem de-a face cu un metaroman, unul dintre personaje, Adela, ajungînd să citească un roman în care e vorba chiar de viața ei. În al doilea rînd, avem o temă istorică – „modul în care ne gestionăm memoria epocii comuniste” –, iar cel de-a treilea, spune criticul sibian, este un plan miraculos, fantomatic. *Fantoma din moară*, spune Andrei Terian, este o carte extrem de ambițioasă, iar „marea reușită a Doinei Ruști este că a compatibilizat aceste planuri”. „Cred că prin

Prozatorul Alex Radu, scriitoarea Doina Ruști și criticul Andrei Terian la lansarea romanului *Fantoma din moară*, de la Sibiu

Fantoma din moară avem un nominalizat la premiile URȘ din 2009, dacă nu chiar un câștigător”, a concluzionat criticul.

Un pariu și întilnirea cu „Dumnezeu”

„Este un roman care a constituit, de fapt, un pariu. Aș fi vrut să citesc în 2006 o carte despre comunism. Eram la URȘ și toți spuneau că nu se poate scrie o carte despre comunism, că este prea devreme, este un pariu deja pierdut”, a mărturisit autoarea. Pe de altă parte, „există momente în viață cînd vrei să te întorci la

origini”. Pe fondul acestor două chestiuni a fost scris romanul. La bază stă și o întimplare din adolescență, petrecută la moara de cărămidă din satul copilăriei, din sudul țării, pe care autoarea a povestit-o la lansare. A întilnit acolo, în moara părăsită, despre care circulau fel și fel de povești înspăimîntătoare, un băiat în uniformă de liceu. Băiatul i-a spus că el este Dumnezeu. „Întrînd în joc, i-am cerut să-mi îndeplinească trei dorințe. El a fost de acord, însă numai una singură. L-am rugat să îmi spună ce mă așteaptă, care îmi este viitorul. Băiatul a zis că în noaptea aceea aveam să visez toată viața mea.” Și a visat, iar cele mai multe dintre

acele lucruri chiar urmau să se petreacă. Își notase toate acele întimplări încă neîntimplare, iar în timp revenea mereu la acele pagini, confruntînd realitatea cu precizierile visului. „Mai tîrziu, tot urmărind însemnările, aproape că am uitat să trăiesc”, a mărturisit scriitoarea, vorbind despre acel eveniment din trecut ca despre „întimplări care te îndrumă spre o ușă pe care poate nu ai avea de gînd să o deschizi. Îți canalizezi toată energia spre anumite lucruri, dar lucrurile se întimplă, de fapt, pentru că tu vrei, pentru că tu ești constructorul visului tău.” Lansarea de la Sibiu a fost urmată de o lectură publică, la Biblioteca Astra.

Viena, Sibiu, București

Romanul *Fantoma din moară* este cel de-al doilea volum al Doinei Ruști ce apare în colecția „Ego. Proză”, după *Zo-gru*, în 2006, tradus de curînd în bulgară (de Vasilka Alexova) la Editura Balkani din Sofia. Romanul a fost lansat, la finalul lunii septembrie, și la Viena. Iar pe 9 octombrie, cartea a avut lansarea la Librăria Cărturești, din București.

În deschidere, acritza Laura Vasiliu a citit un fragment, iar prezentarea cărții a fost făcută de criticii literari Paul Cernat și Daniel Cristea-Enache.

Hai sictir, să trăiți!

Hai sictir, domnule Geoaană! Ați sărit rîndul, la sărbătorile lașului, trecînd peste furnicările de oameni simpli ca să pupați și dumneavoastră, cu voia sa, primarele, cu voia lor, stătătorii în fund și-n gînd ai Bisericii, un lanț de moaște. Ați făcut, cu mare măiestrie, un gest de maestru al kitsch-ului: gura cu care vă pupați tovarășii ex-kominterniști ați folosit-o pentru a da, ca tot omul ce se crede ales, un pupic cu damf moaștelor. Să trăiți!

Hai sictir, domnule Flutur! Ați zburat, filifindu-vi-se, ca mai tuturor cetățenilor patriei ce-ajung a se crede

deltaplane, direct în raclă. Pupi!, v-ați fi spus, poate, pupi!, pup voturii!, ai lăviu lași!, mă iertați, dar de-acum, cînd o să vă văd poza din buletin la știri și la talk-show-uri, o să mă gîndesc doar la bancul cu „eu pup poala popii, popa...”, șeamede, cum ar zice, vocal ca un cal breaz ce-a băut heliu, colega dumneavoastră de platou, uneori și-ntotdeauna, madam' Buruiană. Să trăiți!

Hai sictir, domnule Adomniței! „Stau la coada asta ca atunci cînd eram student”, ați grăit dumneavoastră, la ceas

de-amiază, în curtea Mitropoliei din Iași. Da, domnule Adomniței, v-am recunoscut după ce v-am auzit „mărturisirea” de enoriaș preacuvios reloaded: dumneavoastră ședeți lîngă ceilalți studenți, ca subsemnatul, în anii nouăzeci, la moaște. Da, vedeți, eu credeam că, la ora cînd spuneți că erați la exersat „țucuri” „pă” raclă așa cum un maistru folosește foehn-ul la uscat cantul de pe mobilă, vă zăriseam într-o discotecă din Iași, lîngă alți iubitori ai aproapei de tocuri. Vedenii, desigur! Scuze! Să trăiți!

Hai sictir, domnule primar! Știu, de-o să citiți „urarea” mea, o să ziceți că-s de-al lui Oprea. Sau de-al lui Fenechiu. Sau de-al mai știu eu cui. Dar, domnule primar, de ce trebuie ca zeci de mii de ieșeni s-asiste la bilciul anual pe care l-ați instaurat pe arterele lașului, ce funcționează cu un perfect dop ce-aruncă orașul în infarct? Cîndiți-vă, măcar, la săracul Bilbă, domnul atacant al echipei ce vă descrește rarele riduri și striaiți: pe unde o să mai gonească dînsul, cu rutiera și consoarta și soarta după el, dacă i-ați barat goana cu

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

cîrnați și gecii de piele-nfipete-tonete? Să trăiți!

Hai sictir, domnilor politicieni camuflați măiastru-n „pochi”! Da, „pochi”, c-așa li se spune în Moldova celor ce au inversat, maeștri, nahl!, subiectul în fraza: „Iisus a intrat în casa Fariseului, și a șezut la masă”. Eu știam că mîndria e unul din cele șapte păcate capitale; dumneavoastră, stimabili slujitori ai megafonoanelor alimentate-n stații de concert rock, nu faceți decît

să serviți ca exemplu pentru asta: altfel, cum s-ar explica transmisia, „live”, a slujbelor ținute de domniile voastre, în ceas de noapte, cînd lumea exersează, fără succes, somnul? Sau ați repetat, cu glas tare, primirea, de-a doua zi, a domnilor Geoaană, Flutur și Adomniței? Să trăiți!

Credeînța e o chestiune intimă. Cel puțin așa eram convins, prostul de mine, pînă zilele Sf. Parascheva să devină sărbătorile multimedia ale lașului. Să trăiți!

Omuleți de plastilină, mărșăluind spre nenorocire

Plastilină, un spectacol excepțional, care a avut premiera acum trei ani, dar care din păcate n-a „dansat” decât un an, s-a reluat acum la Teatrul Național „Radu Stanca” din Sibiu. O primă reprezentație, cu o distribuție parțial schimbată, aduce în atenția publicului sibian o poveste de cartier, o poveste scrisă de rusul Vasili Sigiarev și care se potrivește ca o mânășă realității de la noi. Regia este semnată de Vlad Massaci, iar scenografia și decorurile, care asigură mare parte din farmecul spectacolului, îi aparțin lui Andu Dumitrescu.

Veronica D. Niculescu

Cel dintîi spectacol, care s-a jucat cu casa închisă, a fost un mare succes, însă a marcat și un moment delicat pentru artiștii sibieni. Dincolo de povestea dulce-amară de pe scenă, spectacolul mai are o poveste, a sa, adevărată și tristă: întreruperea șirului de reprezentații a fost cauzată, în ianuarie 2007, și de incidentul nefericit când unul dintre actori, Ovidiu Moț, a fost găsit pe stradă în comă, lovit la cap. S-a întâmplat chiar în seara de după premiera la *Pescărușul* lui Andrei Șerban, în care artistul îl interpreta pe Samraev. Actorul, din păcate, este în stare gravă și acum. Colegii lui însă au reușit după atîta timp să reia spectacolul, într-o nouă formă, iar publicul le-a admirat tăria.

Curtea unui bloc, poate blocul tău

Cînd intri la *Plastilină*, intri de fapt în curtea interioară a unui bloc dărăpănat, cu fațade mincate de igrasie, tencuială plesnită, coșuri de gunoi. Cutiile poștale afumate păzesc un Fiat ruginit și secțiunea realităților a unei toalete mizere, cu faianță îngălbenită și uși însemnate cu graffiti.

Te simți ca acasă, în țara ta și la periferia orașului tău. Un „acasă” deloc confortabil însă. Singurul actor aflat deja pe scenă stă cuibărit în camera sa, la parter, modelînd o bucată de plastilină, în

timp ce spectatorii își ocupă locurile. În jurul lui, rafturi albe, încărcate de mici figurine.

Răsare soarele, geamurile de bloc se deschid toate în același timp și, de dincolo de ferestre, apar șase cupluri acționînd ca niște roboți setați pe același program: se spală pe dinți, fac gargară și scuipe în stradă. Bărbații se ușurează și coboară în curte, la mașină, sorb din sticla de votcă și umflă cauciucurile, în timp ce femeile, sus, spală geamurile, șterg praful și pregătesc micul dejun.

Bărbații urcă înapoi în case, își plimbă cite un deget pe geam și li se pare că nu e destul de curat, își dau nevestele cu capul de pervaz pînă îi dor brațele, după care le sărută cu patimă și fac sex pe fugă, apoi repede la meciul de la televizor.

Diminețile sînt un leit-motiv al piesei, cu gesturile devenite firești ca în suși răsăritul soarelui. În mahala zilele se succed la fel una cu alta, și numai pericoul ia fețe diferite și neașteptate. Oamenii, pierduți în măruntelile lor treburi zilnice, uită de ceilalți și chiar de ei înșiși, continuînd să trăiască în singurul fel pe care îl știu: indiferenți.

Din cînd în cînd însă, cineva moare. Pe băiatul cu plastilina îl cheamă Maxim (Adrian Neacșu). Prietenul lui, Spira, băiat de cartier, a murit la începutul piesei, dar e singurul personaj care se va afla continuu pe scenă, pe toată durata spectacolului.

Interpretat de o fată îmbrăcată în cămașă albă (Cristina Flutur) și într-un

FOTO: Marian Hălduc

Spectacolul *Plastilină*, în regia lui Vlad Massaci, a fost reluat la Teatrul Național „Radu Stanca” din Sibiu, într-o nouă formă

costum cam nepotrivit ca măsură – costumul mortului, ca un costum de mire prea larg pentru un trup așa de tînr –, Spira e vocea povestitorului. Definește scenele și anunță locația, cu voce egală („în curte”, „în spatele blocului”, „în toaleta școlii”).

În toate momentele de cumpănă, cînd Maxim este bătut, exmatriculat, violat, Spira își îndeamnă prietenul la fericire. Iar singura fericire posibilă e moartea – „Hai, vino, vino și tu!”, îi șoptește cu blîndețe. Dar Maxim nu moare – „Nu acum, nu încă!” –, îndurînd în continuare,

se lasă dus de val și îndurînd, ajungînd în situații tot mai dificile, de parcă, și dacă n-ai mișca nici un deget, singurul curs posibil într-o astfel de lume e cel spre nenorocire. Maxim va muri, la finalul piesei, aruncat de la etaj de cei care îl violaseră.

JUCAT ÎN LUMEA LARGĂ

Piesa, alcătuită din scene scurte, derulate rapid, descrie lumea dură a periferiei. Mizeria, alcoolul, violența, crima și violul sînt principalele ingrediente, chiar dacă totul e închegat prin replici pline de umor.

Excelenți în rolurile lor de elev, respectiv profesoară, Florin Coșuleț și Pali Vecsei, precum și Ofelia Popii trecînd de la un rol la altul. Textul, aparținîndu-i

siberianului Vasili Sigiarev, a avut premiera mondială în 2002, la Royal Court Theatre din Londra, și este jucat pe scene din întreaga lume. Regizorul, Vlad Massaci, spune că spectacolul care se potrivește realității rusești postcomuniste se potrivește la fel de bine și celei românești, fiindcă personajele sînt oameni de la periferie, iar românii au trăit, într-un fel, mereu la periferie.

Anahi Hoeneisen e singurul cineașt ecuadorian care a scos un lungmetraj în 2007

Cineașta ecuadoriană Anahi Hoeneisen a venit la București pentru a-și prezenta filmul de debut, *Esas no son penas*, pe care l-a regizat împreună cu Daniel Andrade. Evenimentul a avut loc sub umbrela „Zilelor filmului hispanic”, festival organizat între 10 și 17 octombrie de Institutul Cervantes, cu sprijinul Ambasadei Spaniei la București și al Filmotecii Ministerului de Externe din Spania, și în colaborare cu Uniunea Cineaștilor din România și cu Arhiva Națională de Filme a României.

leșit pe ecrane în 2007, *Esas no son penas* se ocupă de universul feminin cu probleme, dileme și rezolvări de situație care nu au neapărată nevoie de un cadru geografic anume. Povestea se concentrează pe cinci prietene de 30 și ceva de ani care nu s-au mai întîlnit de 14 ani. Dialogul cu Anahi Hoeneisen a fost facilitat de Institutul Cervantes.

Interviu realizat de Iulia Blaga

De ce ai ales să faci un film despre femei?

În principal, pentru că sînt femei. Personajele mele au cam aceeași vîrstă cu mine. M-a preocupat întotdeauna această vîrstă. Pentru mine a fost o etapă stranie. Am început să mă întreb ce se întîmplă cu noi, femeile, cînd ajungem aici, adică în punctul în care nu mai ești nici adolescentă, dar nici nu te simți pe de-a-ntregul adultă.

Cît la sută e experiență personală în scenariul pe care l-ai scris?

Inițial a fost sută la sută, dar, în ciuda acestui procent, filmul nu este unul autobiografic. În momentul în care am început să-mi schitez personajele, ele au căpătat propria lor viață, fiecare crescînd în felul său. Procentul de autobiografic rămîne foarte mare, fiindcă mă identific cu fiecare dintre femeile din film. Nu știu dacă ele au sută la sută ceva din mine, dar au foarte mult din oamenii apropiați mie.

Criticii străini au remarcat că în film, în mod surprinzător, personajele nu suferă din pricina lipsei banilor. Cum comentați această afirmație?

Este într-adevăr ceva surprinzător, fiindcă cinematografia hispano-americană

s-a transformat într-un gen de la care criticii nu așteaptă să vadă decît povești despre sărăcie și violență. Eu însă mi-am propus să vorbesc despre clasa medie, care de fapt este singura clasă socială care rămîne, care durează, ca un nucleu stabil. În timpuri grele, atît bogații, cît și săracii părăsesc țara în care există probleme, dar clasa medie rămîne și se luptă cu greutatea unei agonii politice sau economice. Am vrut să vorbesc despre această clasă medie, care e alcătuită la noi din copiii

celor care au avut idealuri înalte și care le-au văzut năruindu-se, din fiii celor care au vrut să înfăptuiască schimbări și care, în final, au eșuat. Problema acestor femei din clasa medie nu o reprezintă atît lipsa banilor, cît lipsa a ceva în care să creadă și care să le poată fundamenta viața. Nu e vorba doar de lipsa banilor, sînt atît de multe lipsuri care ne pot întuneca existența...

V-a fost greu să debutăți în lungmetraj?

A fost greu din motive financiare, dar pe măsură ce înaintam cu filmările, lucrurile s-au rezolvat, fiindcă am creat un fel de cooperative în care tehnicienii lucrau pentru un procentaj din viitoarele încasări și pe un salariu simbolic. Toate filmările s-au făcut într-o perioadă a anului în care audiovizualul e oarecum în pauză, și într-o lună am filmat tot. Pe fiecare dintre cei implicați în film l-am convins cu scenariul în mînă. Am montat ce se trăsesse timp de cîteva luni, apoi ne-am prezentat la Cine en Construcción la San Sebastian. La întoarcerea în Ecuador am cerut un împrumut Fondului Național pentru Cultură și am terminat filmul pe 35 mm.

Cum stă cinematografia ecuadoriană? Cîte filme se fac pe an? E incurajată filmul de către stat?

În momentul de față sîntem în creștere. Acum doi ani a fost aprobată Legea Filmului și acum un an s-a creat Institutul Național de Film. Aceste două lucruri au făcut ca industria filmului să crească cel puțin din punctul de vedere al numărului de proiecte de film cu finanțare de la stat. Pînă în 1999 aveam un lungmetraj de ficțiune o dată la șase ani (documentare pe DVD pentru săli necomerciale, unul pe an). Începînd cu anul 2000, aveam un film de ficțiune la fiecare 2-3 ani, iar din 2006 unul pe an. În 2006 a ieșit un film, filmul de debut al regizorului Victor Arregui, *Fuera de juego*, în 2007 filmul meu și anul acesta al doilea lungmetraj al lui Arregui.

Ați văzut filme românești?

Destul de puține. Cînd am plecat eu din Quito, 4 luni, 3 săptămîni și 2 zile avea premiera în sălile comerciale. Acesta a fost un mare succes pentru film, pentru că, de obicei, filmele din America Latină și cele din Europa nu rulează în săli cu circuit comercial, ci mai curînd la Cinematecă sau prin festivaluri.

Filmul dvs. cum a fost primit acasă?

Bine. Rulează încă în săli, acum în orașele mai mici. A fost primit bine și de public, și de critică, iar publicul pe care l-am văzut în sălile de cinema era exact cel pe care îl așteptam, cel cărui ne adresăm.

„CÎND AM FILMAT, ERAM ÎNSĂRCINATĂ”

Cît de complicat a fost să faci și producție, și regie, și scenariu, și să interpretezi și rolul principal?

În primul rînd, a fost foarte interesant și foarte obositor fiindcă atunci cînd am filmat eram însărcinată... Dar aceste ipostaze în care m-am aflat mi-au dat posibilitatea să particip la toate etapele realizării filmului și să am grijă ca totul să iasă așa cum mi-am dorit.

Daniel Andrade nu s-a simțit stingher într-o poveste cu/de-spre femei?

Sotul meu, Daniel Andrade, a fost încîntat. Eu spun mereu ceva care poate că sună rău: Daniel este foarte feminin, în sensul că îi place atmosfera creată de femei, se simte foarte bine lîngă femei. Aș vrea să subliniez ceva: în afară de Amalia Merino și de mine, toți

cealți interpreți nu mai jucaseră niciodată. Nu sînt actori, și nici nu au luat ore de actorie. Dar lucrul cu ei a fost foarte interesant, fiindcă eu și Daniel am construit cu fiecare personajul pe care urma să-l interpreteze. Ceea ce un actor face de obicei singur a trebuit acum construit cu fiecare în parte.

Despre ce va fi vorba în următorul dvs. film?

Filmul se va numi *Trei*. Este o poveste care se desfășoară de-a lungul a trei epoci, povestea unei prietenii care se rupe din cauza unei întîmplări tragice și care se reia, reconstruindu-se, la mulți ani după ruptură. Personajele sînt bărbați și, la fel ca în *Esas no son penas*, mă refer mult la prietenie și la relațiile dintre personaje și la cele dintre personaje și lumea în care se mișcă.

De dragoste, pe inima goală

2005 sau 2006, cine mai știe. Viena, MuseumsQuartier, Tanzquartier, toamna. Parcă totuși 2005. Soare în ochi, neprietenos și frig (din pricina hainelor subtiri). Mihai Mihalcea și Eduard Gabia sînt la Viena, într-o rezidență. Apar și ea, cîteva zile mai tîrziu, în special pentru a o vedea pe Vera Mantero (și piesa ei cu supermani). Ajung tîrziu, vād piesa, n-am putere/chef să merg să-i vorbesc după, sfîrșesc într-o cameră de hotel mică.

Adriana Gheorghe

Dimineța următoare, înfîlire cu Mihai, stabilită prin sms, în Tanzquartier.

Soare cu dinți. Ciocnit de Vlad Nancă. Ne invită să bem un ceai. Mihai nu-l poate refuza pe Vlad, așa că-i vizităm studioul alb-alb, ne minunăm de baia îmbrăcată toată în faianță galbenă, îl ratăm pe Tiron (pe care aveam să-l cunosc un an mai tîrziu) spre regretul lui Mihai, bem ceaiul, mîncăm boboțe mici de rodie, ni se face poză, plecăm. Afară, la plimbare, la soare, unde, în sfîrșit, putem vorbi. Cu precădere despre piesa Verei și despre ce chestie stranie, dar mișto e faptul că m-am teleportat de la București la Viena de pe o zi pe alta, cu bilet cumpărat la noroc ș.a.

Îmi propune să aleg dintre două bărulete favorite, unul cu mobilier realizat de tineri designeri care poate fi achiziționat la plecare, sau unul tradițional vienez, cu prăjituri și mese de biliard. Mă decid greu. Pentru barul cu design. Odată ajunși, mă răzgîndesc și mergem dincolo.

Stăm la fereastră, comandăm prăjituri și ceai. Nu reușesc să deslușesc ce e așa de special cu locul ăsta, în afara eleganței și a prăjiturilor bune. Vorbim despre Vera și piesa ei și tot mai mult despre Vera decît despre piesa ei. Și regretăm că n-am vorbit cu ea, mai mult Mihai, și cît de puțin eu. Și, ca în cele mai cinematografice potriviri, Vera trece prin fața ferestrei noastre. Singură și cu un rucsac mare în spate. Mihai sare de pe scaun, se așază la loc, sare a doua oară și alegă afară să-i facă semn. Se întoarce cu Vera, care stă doar un minut pentru că a întârziat deja la avion. E perfect,

nu vorbim, doar ne zîmbim, ne spunem pe nume și ne îmbrățișăm. Nici după plecarea ei nu vorbim. Mîncăm prăjituri și zîmbim. Mihai fumează. Mult. În jur se aud clinchete de linguriță lovind ceașca, una-două voci soprite și nimic altceva.

Era de-a dreptul furios să mă vadă

Mă cert cu Mihai, pe stradă. Nu mai știu de ce. Edi, care are camera nouă și nu se poate abține să nu înregistreze tot ce mișcă, ne filmează pînă cînd îl strigăm să înceteze. Oare mai există casetele? Oare ne certam pentru că nu era chip să-l conving să vină să-l vadă pe ne-contemporanul de Egon Schiele și eu muream că mă învîrteam zilnic în MuseumsQuartier, în jurul Muzeului Leopold și nu ajungeam să vād live tone de Egon Schiele și nu înțeleg de ce mă fixasem atunci că așa o tratație nu se face să fie consumată în solitudine?

I-am trimis un sms pe drumul spre hotel, apoi mi-am închis telefonul. Sms-ul spunea „tine-mi pumnii să ajung cu bine în cameră” sau ceva de genul. Faza era, desigur, cauzată de un mic atac de panică, certată fiind plus gîndul la generoasa cameră de hotel.

Ziua următoare, Mihai era de-a dreptul furios să mă vadă. Se bucura, desigur, că sînt ok, dar se luptase toată noaptea cu un gînd bizar, care, nu-și putea explica exact de ce, pusesse stăpînire pe el, anume că mă răpiseră teroriștii. Iar mobilul meu închis nu-l prea ajutase în acest sens.

Între-un an – anul trecut? –, Mihai mi-a făcut o superofertă: să depășim (urgent)

momentul „pragului dintre ani”, printr-un soi de acompaniere, pe messenger, fiecare acasă la el, dar îmbrăcați frumos, o webcam și șampanie. Ne-am prefăcut amîndoi că am uitat de ea.

Cu nimeni nu mă cert așa cum mă cert cu el. Faza/le care mă enervează cel mai tare la el: „În definitiv e doar părerea ta, nu înseamnă că trebuie să-mi placă și mie, nu înseamnă că trebuie să fiu de acord, nu înseamnă că trebuie să te cred ori că aceasta e realitatea întocmai”.

Faza care-l enervează, dacă nu cel mai tare, măcar destul de tare, la mine: tăcerea.

Ne fură aceleași producții artistice

Mihai este singurul prieten cu mentalitate de curtezană pe care mi-l îngădui

(inima mea n-ar putea duce un al doilea). Tratează prietenia cu o șăgălnicie, un flirt, o cruzime, o iresponsabilitate, o patimă și un farmec cel puțin amoroase.

Pauzele le luăm cînd se găsește o a treia persoană asupra căreia să ne concentrăm fascinația. Și am împărțit această senzație de captivitate nu de puține ori. Ne cam fură aceleași producții artistice (o anume emoție *twisted* și cît se poate de umană nu va da greș niciodată), picăm sub vraja aceluiași intensități extreme, picăm sub vraja aceluiași oameni. Vera, Antonija, Matija, Schiop, Diamandi.

Pe Mihai îl știu (și-l ador și mă scoate din minți) de aproape șase ani. Și ori de cîte ori prietenia nu este amenințată de o comodă (și binevenită...) familiaritate, Mihai are grijă ca totul să redevină dramatic și palpitant. Ca la început.

ARTISTUL ASOCIAT

- Săptămîna 1 – Interviu
- Săptămîna 2 – Text de autor
- ▶ Săptămîna 3 – Criticii despre...
- Săptămîna 4 – Colegii de breaslă despre...

octombrie – MIHAI MIHALCEA

„Suplimentul de cultură” a lansat campania „Artistul asociat”. Timp de o lună, un artist selectat de echipa revistei va fi promovat în paginile publicației.

» SEPTEMBRIE: Formația URMA. Azi o ascuți și nu e. URMA a apărut în 2003, iar în urmă cu doi ani a dispărut. Anul trecut a scos însă un nou album, *Trend Off*. „Now let's all pray for a miracle. Maybe God has URMA on its iPod.”
Coordonatorul lunii: Anca Baraboi

» 1 NOIEMBRIE: RETROSPECTIVA CAMPANIEI ARTISTUL ASOCIAT

De-a lungul unui an, „Suplimentul de cultură” v-a prezentat 12 artiști din zone diferite – film, literatură, teatru, arte vizuale, dans și muzică. Fiecare dintre aceștia a fost relevant pentru actualitatea culturală (reflectînd, de altfel, fidel profilul magazinului nostru cultural). Aceștia au fost regizorul Alexandru Solomon, scriitorul Dan Lungu, actorul și regizorul Florin Pișcic Jr., artistul vizual Daniel Knorr, coreograful Manuel Pelmuș, trupa Luna Amară, scriitoarea Gabriela Adameșteanu, regizorul Radu Muntean, regizorul Radu Afrim, artistul vizual Matei Bejenaru, trupa Urma, coreograful și performerul Mihai Mihalcea.

» Cu nimeni nu mă cert așa cum mă cert cu el. Faza/le care mă enervează cel mai tare la el: „În definitiv e doar părerea ta, nu înseamnă că trebuie să-mi placă și mie, nu înseamnă că trebuie să fiu de acord, nu înseamnă că trebuie să te cred ori că aceasta e realitatea întocmai”. Faza care-l enervează, dacă nu cel mai tare, măcar destul de tare, la mine: tăcerea.

» „Așa e insul de alături, brav și vesel, miștocar; toarnă, la o adică. De ce nu? În Decalog scrie să nu îți torni aproapele? Dacă îl iubești, n-ai decît să îl denunți autorităților că face prostii, e spre binele lui.”

Stelian Tănase la

Stelian Tănase (n. 1952), scriitor, politolog, istoric și publicist, a absolvit Facultatea de Filosofie din cadrul Universității București în 1977 și și-a luat doctoratul în sociologie politică în 1996. Predă științe politice la Universitatea din București. Realizator al unor talk-show-uri pe teme politice sau culturale la posturile de televiziune TVR, Antena 1 și Realitatea TV. Publică articole în revista „22” și este editor coordonator al revistei „Sfera Politicii”. A fost deputat în Parlamentul României. A susținut conferințe la Roma, Paris, Oslo, Viena, Budapesta, Washington, precum și la prestigioase universități americane: Berkeley University, UCLA, Stanford University, New York University, Columbia University, University of Maryland, The New School for Social Research. A fost distins cu numeroase premii de televiziune și premii literare. A debutat ca romancier în 1982 cu *Luxul melancoliei* (reeditat în 1993). Dintre volumele publicate după 1989, menționăm: *Corpuri de iluminat* (roman, 1990, ediția a II-a, 1997), *Șocuri și crize* (articole politice, 1993), *Playback* (roman, ediția I, 1995, ediția a II-a, 2004), *Ora oficială de*

iarnă. Jurnal 1986-1990 (1995), *Sfidarea memoriei* (converbiri cu Alexandru Paleologu, 1996), *Anatomia mistificării, 1944-1989* (1997), *Miracolul revoluției. O istorie politică a căderii regimurilor comuniste* (1999), *Acășă se vorbește în șoaptă. Dosar & jurnal din anii târzii ai dictaturii* (2002; *At Home There's Only Speaking in a Whisper*, Columbia University Press, New York, 2007), *Anatomia mistificării. Proce-sul Noica-Pillat* (2003), *Zeii și semizei. La început de secol* (2004), *Clienții lu' tanti Varvara* (2005; *Auntie Varvara's Clients*, Spuyten Duyvil, New York, 2007). La Editura Polirom a mai publicat: *Revoluția ca eșec. Elite & societate* (studii politice, 1996), *L.A. vs. N.Y. Jurnal american* (1998) și *Corpuri de iluminat* (ediția a III-a, 2004).

– Fragment –

Ai palpatii? Deja? Păi, nu ai auzit nimic. Asta a fost de muzică, de safta. Abia începe melodrama! Domnul meu, am încercat să îți tai gîtul cu un ciob de geam, mai ceva ca în *Nu lăsați femeile singure*, ep. 4, 17, 33, 59, 81. Sînt o sinucigașă profesionistă. Am condicțu la Urgența ca prostituată la poliție. Am mincat ciuperci otrăvitoare. Am luat somnifere care ar doborî un regiment de soldați. Află că nu am murit. Sau, mă rog, așa îmi închipui, habar nu am. Certificatul eliberat de spital scrie că mi s-au făcut spălături stomacale repetate, am fost reținută 2 zile, apoi externată sub supraveghere, pentru a nu repeta gestul. Cine să mă păzească și observe, zău, nu știu. Trăiesc singură. Am încercat iar, că mi-a cășunat să mor. Nu dormisem un minut în trei săptămîni și mi-am tăiat venele. Am intrat în cada plină. Apa s-a înroșit și viața mi se scurgea din trup clipă de clipă. Am leșinat. Am avut viziuni cu un depou plin de tramvaie, niște ierburii înalte, cenușii, și ciini scotocind în gunoaie. Aha, adresa mea nu e paradisul, e limpede. A apărut îngerul în ferestrauca de la baie. Mi-a oprit hemoragia cu o suflare. A scurs apa din cadă. M-a bandajat cu tifonul din noptieră. A rămas cu mine o noapte, ținindu-mă de mînă. M-a vizitat zilnic pînă m-am întremat. Cînd am început să vorbesc, a dispărut, nu l-am mai văzut. Îmi mai apare în somn, dar numai parțial, după un zid, într-o ușă întredeschisă, cu capul în jos, atîrnat de streșină. Niciodată nu mi se arată întreg, numai bucați din el. Și, uite-mă, sînt a dracului de vie, vă spun istoria Tinei.

Ne știm de mult. Aș zice dintotdeauna. Amor la prima vedere. E ca și cum ai sugde de la aceeași doică. Din copilărie. Același cartier, același colț de stradă. Cea-uri dansante, comsomol, băieți, teze, licu ponosit. Am terminat deodată la universitate; ea s-a dus în provincie. Mai bine pentru ea, Bucureștii se populase cu șobolani. Îi vedea pe trotuar, traversau în șiruri lungi bulevardele. Ea e o fricoasă de nedescris, să nu vadă unul, că leșină. Ne telefonam, ne-am scris. S-a sufocat acolo, mi-a zis o dată: fă ceva, că mor! Miros a ceapă, muhaiele, plictiseală, praf, a bărbați timpîți. S-a întors după un an, m-am trezit cu ea în mansardă într-o noapte. Cam rămăsese gravidă și îi trebuia un ginecolog. Să facă un chiuretaj, să scape de belea. Pericol mare, avortul interzis, anchetă, proces, închisoare.

Dacă te prindea, era extrem de nasol. Trebuia găsit unul dispus să riște contra cost, nu gratis, cum îți imaginezi. Eram niște amărîte, de unde bănet, cînd abia ne ajungea de la o leafă la alta, iar Tina nu cîștiga nimic. Dar nu găseam, burta ei creștea. Ajunsesse aproape în patru luni și nu apărea nimic la orizont. Informatorii la pîndă, să își ia plata lor murdară. Să toarne la miliție și să îl nenorocească pe doctor. Dar și pe tine, care îți desfaceai cracii să chiureteze fătul, bunul întregului popor. Era un preț pe capul lor. Ziarele publicau cazuri d-astea, la intimidare. La birou a venit unul. A zis să ne controleze pe toate colegele la păsărică, ne văzuse tinerele, drăguțe și futeșe. Bănuia el că e rost de ceva. Să vadă dacă nu purtam încălcătura prețioasă în vîntre după ce te-ai regulat în draci cu fun bețiv în zi de leafă, cînd avea bani de votcă și chef de futut. Te prindea fecundată, te păzea ca pe moaștele Sfintei Parascheva. Te controla săptămînal, să nu păgubești cumva patria iubită de un bebe, să îl azvirli la ghenă. Îți făcea flagrant și te belea la pachet și pe tine și pe ginecolog. De-nunțurile picau grămădă. Abia avea timp să le citească, de multe ce erau. Așa e insul de alături, brav și vesel, miștocar; toarnă, la o adică. De ce nu? În Decalog scrie să nu îți torni aproapele? Dacă îl iubești, n-ai decît să îl denunți autorităților că face prostii, e spre binele lui. Uite că Tina nu voia să fie mamică. Ne chinuim să dăm de un veros și să încheiem tirgul. Să ia lovelele, să riște pușcăria, numai să nu aibă fericeala Tina să încaseze populara indemnizație plătită de stat la naștere. Ce zici? Am internat-o pe ascuns, noaptea, într-un spital cînd verosul era de gardă, singur. Pe Tina a luat-o frica, a văzut faianța aia albă orbitoare, sinistră și sala de operație. Am ținut-o de mînuță, parcă făcuse copilul cu mine, nu cu un bețiv. Dar trebuia să o încurajez, era gata să clacheze. Ți-a plăcut sexul, plătești. Pontul e clasic, „avort spontan”, ai cărat ceva greu pe scări și s-a rupt acolo, sarcina s-a pierdut. Îți băga sînge în venă, se declanșează hemoragia. Chema procuratura să constate, făceai puțin pe nefericita, plîngeai cînd apărea tipul cu blocnotesul, dacă erai puțin artistă. Te dădeai femeie disperată că nu ești mamă fericită. Era de oha, știau toți ce se întîmplă, dar închideau ochii. S-a și speriat și doctorul, era nevricos. S-a și văzut cu un cadavru, la procuratură,

» „Ți-a plăcut sexul, plătești. Pontul e clasic, «avort spontan», ai cărat ceva greu pe scări și s-a rupt acolo, sarcina s-a pierdut. Îți băga sînge în venă, se declanșează hemoragia. Chema procuratura să constate, făceai puțin pe nefericita, plîngeai cînd apărea tipul cu blocnotesul, dacă erai puțin artistă. Te dădeai femeie disperată că nu ești mamă fericită. Era de oha, știau toți ce se întîmplă, dar închideau ochii.”

„nsează „Maestro”

dind declarații, subsemnatul, acuzat de omor prin imprudență, pedepsă zece ani. Azi par bancuri, dar atunci era serios. Viața se scurgea din Tina, nu tiptil, nu cu incetinitorul. A luat-o la goană, în panică, să iasă din trupul ei și așa slăbit. Numai o transfuzie urgentă o salva. Dacă. De unde să iei gura ei, A2, rehaș pozitiv. Doctorul a zis să mi se preleve probe, la noroc și disperare. Șanse mici să se potrivească. Avea o asistentă trupeșă care făcea glume în clipele cele mai nepotrivite. Evoca moartea, așa, ca pe o țigară. Spunea pe șleau pula, pizda, țite, buci, fut. Eu eram atunci o zambilică, o mimoză, roșeam. Acum sint mai spurcată la gură ca un canal. Șansa Tinei, aproape de zero. O să mori frumos, duduia, zicea asistenta. Mai bine, ce să îmbătrîmești, să te scoflecști, să te doară toate, să te urți-tești. Mai bine așa tinerică, să te plîngă, frumoaso, cartierul pe lîngă dric. O să ai potop de lume la căpății. Și flori, că aud că îți plac. O incuraja, nimic de zis.

Doctorul căpătase o culoare hepatică. Dar nu știa că îl aveam pe dracu' în noi, și eu, și Tina. Sintem aceeași specie de nifericite. Degeaba a luat doctorul culorile Tinei, verde, alb, vînat, pînă la urmă a scăpat. Băftoasă, ne-am potrivit și la asta, nu doar la amani și farstii. A scos singele din mine așa, cam cit o albă. Să ne vezi pe amîndouă întinse pe paturile alea cu mușama căcânie, pe niște cearsăfuri rupte și murdare. Doctorul își frecă miinile pe la ușă, îi era frică să nu apară procurorur' care păzea morala proletară sau fun dușman de-al lui pornit prin spital să verifice ce se întîmplă și să îi facă praf cariera. Maternitățile erau întesate de agenți. Ce afacere proastă a făcut pentru 3.000 lei cu duduia Tina. Uite ce figură îi făcea ea lui! Să moară cînd e de gardă și tocmai o zgrîmă în pizdă. Fă-o, nu renunța la plăceri, a zis asistenta, și eu fut tot. Nu mi-a scăpat unul din spital. Fără rezervativ însă, nu îl lași în păsărică. Vrea, bine, nu, la revedere! Altul la rînd! Vorbe, că își scoate pula din tine cînd ajunge acolo, că o fi și o-mpărți, să nu le crezi. Barbații, ascultați la mine, fetelor, pentru puțină cărnită uită de ei, uită de tot. Sint și lași, dispar la o adică, uită și cum te cheamă. Ei, pofitim. M-au lăsat fără sînge, am leșinat, am pierdut șirul. Mi-amintesc faianța albă lucioasă, becul chior și pe Tina întinsă, pe jumătate moartă. Cînd m-am trezit, ăla micu' era aruncat vînat, ceva ca un făt de pisic, rozaliu, plin de sînge, într-un vas de email alb, unde își ținuse doctorul instrumentele medicale. I-l arătase Tinei. Ea plîngea. Copilul meu, copilul meu! făcea cu capul într palme și se legăna pe marginea patului cu ochii fișii în vasul de email, ca o nebună. Parcă luase droguri. Am ațipit, eram prea slăbită. Ne-au cărat acasă doctorul și asistenta, într-o mașină, să nu murim dracu' în spital, să dea de bucluc. Asta a fost în zori, cînd a ieșit din gardă. Tramvaiule începuseră să iasă pe traseu, cu vagoane în care erau ultimii insomniaci și se risipeau care încotro.

Cu ce se ocupa Tina estimp? Cam șomeră, cam vîna chillpiruri. Eu mă băga-sem pițifelnică la radio, dar abia ne ajungea, că împărțeam totul, îți imaginezi. Cam nu aveam după ce bea apă nici una. Mai dispărea o vreme; apărea încercănată și dezamăgita de niște nădragi. Eu, *idem*. Și tot așa am dus-o pînă-n '89, cînd, în Ajun, a fost gata-gata să o facă sită un soldat. Adică, fă, nu ai murit de chiuretă, de foame, de scîrbă, de frică, cazi erotic de glonț. Chiar în decembrie. Voia s-o împuște pentru că nu prezenta acte, citez. Am ordin să trag în tot ce mișcă. Mai ales în gagicuțe mișto? Parcă vîna vrăbii. Tina, cu gura țevii între țite: Bă, cînd mă duc la futut, nu-mi iau actele, că mă prinde militia și mă declara curvă. E Crăciun, domnule Kaki, las-o moartă. Rămăsese Tina mea o săptămîna în pat cu unul. Habar nu avea ce se petrece. Tăiase telefonul, nu radio, nu teve. Cînd a ajuns pe stradă, credea că gloanțele sint de sanchi, că distrează prostimea. Și, baf, soldații nu o lasă să treacă. Se trăgea de mama focului. Cartierul plin de nebuni care descărcau încercătoarele. Pricepi, cucuonă, stai în casă dacă ții la viața dumitale. Ea nu înțelegea. Tina exact asta voia, să vadă cum stă treaba, ce comedie se joacă. S-a incins tîrțita în ea. Trebuia să miroasă singele. I s-au umflat nările de la praful de pușcă, de la kerosenul și motorina arse. Emiliuța, eu adică, m-am dus fuguța la adresa de unde ea m-a chemat cipcirip cu telefonul. I-au dat o fisă să sune, ultima doriță, cum ar veni. S-o scot din bacionetele soldățăimii, a zis. Umblasem nopțile alea pe străzi, m-am amestecat printre insurgenți. Am dus apă, pline, am scandat jos! Am rugat tanchiștii să plece la cazarmă, am dormit într-o stație de metrou. Am ajuns acasă moartă de somn, cînd, baf, a sunat telefonul, Tina, firește. Să vin să o iau. Era prin guvernă și mi-a cipririp că e pusă la zid. Ce dracu' se petrece în orașul asta împuțit? Ce film se face? Scene de mase, figuranți, tot tacitmul. Un pluton vrea să o facă poștă. Li s-au sculat pulele sub formă de pistol automat, jur. Dacă mă mai sperie mult, intru în travaliu, avortez, cad în menopauză, dragă. Zi-le și tu. Au chef de păsărică. Să facă Emiliuța ceva, să certifice moco-fanului că e cine zice. Chiar dacă nu are acte, e femeie cinstită. Cam beată și nedormită, îți imaginezi. Fă, e revoluție, i-am zis. Spanac! a sărit ea. O plictisem deja destul. Dictatorul e *kaputt*, zic. E gata! insist. Hai, nu mă înnebuni! Nu credea o iotă.

Emiliuța, zbang, pune telefonul jos, stînga-mprejur. Speram să o găsec vie. Soldații nu știau multe, aveau ordin. Cu Trăbăntelul m-am înființat la adresă. Răpăiau gloanțele! Țiu țiu țiu! Țiu țiu! Am ajuns la locul faptei, l-am împuns pe soldat. Ți-am zis, ștergeam praful prin birourul la radio, făceam cafele unui șef care ținea mortîș să mă fută în orele de program. Murea după poponetul meu. Noroc că era impotent. Nu i se mai sculase de la vizita lui Nixon, unde fusese core-spondent de presă. Ținea poza cu el și Nixon în birou. Pentru tiptil în kaki, care

o împungea pe Tina cu akaemul, fițuica mea cu ștampila radio era un simplu ca-ca. Să se șteargă la cur cînd îl apuca diareea. I-am zis că prizoniera e de partea revoluției, că luptase, e de-a noastră. Tina ridea și fuma. Ce dracu' faci cu pistolul? O să îți scape un glonț și faci moarte de om nevinovat! Abia l-am vrăjit p-ăla, și Tina m-a luat la rînd cu papara. A sărit pe mine cu gura, să nu fac bancuri proaste. Care revoluție, ai înnebunit! O doare undeva, mă înțelege unde, și ar fi bine să las mascarada. Avea impresia că ne batem joc de ea. Soldățoiul, perplex, ținea neapărat să o ducă la cazarmă. Dacă nu, o împușcă pe loc. M-au lăsat nervii, bre. Am început să țip la el, să îl zgrîi, să plîng ca o isterică. Soldățoiul s-a speriat. Ce vedea era că o gagicuța ridea de se prăpădea, iar cealaltă sărise să-l bată. A trecut un general prăfuit, Mardare; a rămas mut la scena. Glorioasa armată română, dezarmată de două fufe. Unde mai pui că purtam o brasardă la braț. Mai bine așa fi agitat niște chiloși. Se gîndea la decorații, la grade, la comandă. Plus tricolorul pe Trăbăntel, că sint patrioată de felul meu, ceva de speriat. Dacă e vorba de patrie, generalul a capitulat. A dat ordin trupeii să se imprăști. Afacerea s-a încheiat cu glorie. Soldățoiul în grad de sergent, comandant de pluton, cu pifanii lui, a vrut să o facă sită de cernut mălaiul pentru mămăligă. Să o amestec apoi cu cadavrele înșirate pe trotuar – rani plagă împușcată – și să pregătească din măruntaie un terci pentru maidancezii din cartier. Ai dracului, nu mîncă decît carne de om, ficătel, rinichi, bojoci. Mulți, o haiță, toți hămășiți, înnebuniți de miros. Așa zicea el la o țigară, după incident, monosilabic, pentru Tina & Emiliuța. Am făcut poze. Unul avea aparat foto Laika, mișto. Grup, noi două cu plutonul, ne-am hlizit, amintire. Cînd te gîndești că au vrut să o căsăpească pe Tina! Nu mai aveai mata ce să investighezi. Sergentul abia aștepta să se libereze, mai avea sub o sută de zile de cazarmă. Tina i-a dat bani să se îmbete cu camarazii. Să bea pentru revoluție, patrie și iubite, ce vrea inimioara lui. Mărinmoasă, a scos sticluța cu parfum din poșetă și l-a stropit. Apoi a dat pe mine. În ceruri o să fii sluga ta, ca plată! mi-a cipririp. Nu știu de ce era așa amuzată. Eu, plînsă, jumătate moartă, iar ea ridea. Aveam chef de un duș, țigări, cafea. Orașul fumega, răpăiau trasoarele în înserare. A trecut o coloană de camioane, agîtînd steaguri, trîgînd rafale în aer. Apoi s-a oprit lîngă noi un autobuz hodorigit, acoperit de praf, scrișîndu-sinistru ca un acordeon spart. Șoferul s-a uitat chiorș în oglinda retrovizoare, mare și crăpată, să vadă dacă noi, astea, înghesuie de soldați, sintem vii. Soldații s-au suit, noi am rămas în stație. M-ai salvat de la moarte, zice Tina patetic.

Și d-ai-a te apucase risulul i-am zis. Într-o clipă, strada s-a golit. De undeva a început să se tragă. Tina a aflat mai tîrziu că soldățoiul nostru nu a mai plecat acasă. L-a secerat o rafală chiar în seara aia, Ajunul Crăciunului '89.

» **Maestro** poate fi asemuit cu un imens ecran. Unul pe care se desfășoară un spectacol de multe ori grotesc, trist și ironic, buf și serios. Autorul își subintitulează povestea „o melodramă”. Este o abordare dramatică, undeva între hiperrealism și absurd, făcută într-un stil brutal, adesea cinic, fără iluzii cu privire la personajele sale și la lumea despre care scrie. Dincolo de reflectoare se dezvăluie abisul, spectacolul trivial, fascinant și mistificator al televiziunii, surprinsă din interior și văzută de autor ca o hirtie de turnesol a acestei epoci. Pentru cei care-l caută pe scriitorul Stelian Tănase, **Maestro** aduce revelația unei cărți extraordinare.

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu & Emil BRUMARU

Fragment la pavilionul „Crisis” (1)

Emil Brumaru: Dezordinea deprimă. La balamuc am învățat că nu trebuie să lași patul nefăcut dimineața. Că trebuie să te speli mult pe ochi și pe obraz cu apă rece. Că e neapărat nevoie să te bărbiești în fiecare zi. Posibil că ceilalți o făceau de frica infirmierelor, a asistentelor medicale (foarte căpoase la pavilionul „Crisis”, unde am stat), de rușine ca medicul să nu le facă observație în timpul vizitei. Se pregăteau ca mirii!!! Oricum, neras mă simt prost, mă mănincă așa, par scăpat din peșteră. Un hop de trecut erau mesele luate în comun, într-un subsol umed, mirosind a mucegai. Mîncarea se aduce în două găleți, de către un bolnav mai isteț, sau mai vechi... de la un pavilion central, de unde se distribuia peste tot... Deseori nu puteam să o înghit, erau niște lături fără gust, sau excesiv de acre, de sărate... Pe urmă m-am obișnuit, chiar îmi făceam o mică glorie din a o mîncă! Înainte de externare mă plimbam ceasuri întregi printr-o livadă uriașă de ci-reși... Transmiteam SMS-uri matinale lui Teodorovici, privind situația mel-cilor, a cărărilor... Deseori îl înțil-neam și pe medicul pavilionului printre copaci, parcă mai trist, mai îngîndurat decît mine...

Veronica D. Niculescu: Iar Lucian Teodorovici a scris despre acele sms-uri, pe care le păstrează în memoria telefonului, ca pe poezii... Un capitol interesant despre un astfel de pavilion este în *Spaima* lui Makanin. Oare întotdeauna este și o grădină? Zilele trecute, la știri, o scurtă relatare de la un asemenea spital, din Jebel – Timiș, unde un asistent a împușcat din greșeală un pacient. Sprijinise, se pare, pușca de un copac (să fi fost un cireș?). Cum ar fi scris Cehov „știrea” asta? La Jebel, chiar acolo a murit bunicul din partea

mamei. Chiar acea grădină cred că o traversa mama atunci cînd un pitic îi tot pupa lipicios brațul, de la palmă spre umăr, și iar de la capăt, chipurile ca să i se dea cîteva mone-de... Pînă acolo, mama ajunsese greu, călătorind cu un tren care luse foc, în noaptea de Anul Nou.

E.B.: Cite grozavii adunate dintr-o dată! Știu eu cum ar fi scris Cehov? Nu i-am descifrat niciodată „formu-la”!!! E mereu imprezibil... Este sau nu nebun medicul din „Salonul nr. 6”? Pur și simplu nu mai are chef de mizeriile din viață... Nu mai citește, stă cu fața la perete cînd îl vizitează „prietenu”... discută interminabil cu un locatar al pavilionului cu „nebuni”... Îngrozitoare mi se pare „normalitatea” cu care ajunge, la rîndul lui, pacient. Cam cum m-a înspăimîntat „normalitatea” cu care moare Ivan Ilici al lui Tolstoi... Îți dai seama că poți intra la balamuc oricînd, și că se moare, uite că se moare, mori chiar tu! O nedumerire: ce fel de pitic mai e și ăla care ajunge pînă la umărul unei femei cu gura?

V.D.N.: Un pitic bărbat ajunge, se pare, cu gura la umărul unei femei nu prea înalte, dar foarte speriată. Și ne-căjită. Acum chiar încerc să vizualizez scena. Iau de bună povestea mamei. Da, un pitic cam ca un copil pofticios ridicat în virfurile picioarelor la taraba cu dulciuri... Mama era tînără; porni-se la drum cu monedele noastre de 5 lei, acelea mari, pe care le strîngem în sticle de lapte ca-n pușculițe. Cite-va au ajuns la pitic. Așa vine moar-tea, de Anul Nou, la sute de kilome-tri depărtare. Da, normalitatea din toate. Ce e anormal, la ce să te rapor-tezi? Și de ce? Dar acum m-am fixat pe „Se pregăteau ca mirii!”. O tristete nesfîrșită în forța lor mati-nală. Nuntă la pavilionul „Crisis”...

(va urma)

STELIAN TĂNASE:

Visul meu este să renunț la televiziune și să fac numai filme

Interviu realizat de
George Onofrei

Ultimul interviu pe care mi l-ați acordat a fost în 2004, chiar în ziua alegerilor generale. Ați cumpărat atunci de la librărie cele zece exemplare din recitarea Corpurilor de iluminat, iar bucuria apariției cărții era cumva amestecată cu o atmosferă tulbură din politică. În loc să fi vorbit despre literatură, am discutat despre o emisiune a dvs., suspendată de TVR, despre mediul politic în general. Nu este uneori supărat scriitorul sau realizatorul de documentare Stelian Tănase pe realizatorul de talk-show Stelian Tănase?

Sînt foarte supărat. Cred că televiziunea, departe de a-mi aduce o bună imagine, mi-o strică. Imaginea aceea a scriitorului care trebuie să rămînă misterioasă sau oarecum în penumbră – el se pronunță doar prin cărțile lui, și nu direct – se strică. Scriitorul trebuie să rămînă un pas în spate și să lase cărțile să vorbească. Eu trebuie să vorbesc la talk-show-uri, iar eu cred că sînt un om al scrisului. Important pentru mine este ceea ce scriu, nu ceea ce vorbesc, nu sînt un tip oral.

În același timp, și cărțile dvs. care privesc istoria recentă capătă adesea mai multă vizibilitate decît romanele însele, deși citeva sînt în două-trei ediții.

Problema este că romanele pe care le-am publicat pînă acum sînt scrise înainte de '89 – sigur, romane cenzurate, care au avut de-a face cu Securitatea, așa cum am arătat într-o carte în care am publicat dosarul răfuieților mele cu Securitatea. Romanul care apare săptămîna aceasta l-am scris anul acesta și anul trecut. Deci este un roman de după '89, care se referă la România tranziției, deși eu vorbesc mereu în cărțile mele – așa s-a

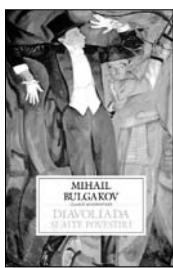
întîmplat, nu că ar fi vreun merit – des-pre o Românie eternă, o Românie în date fundamentale, și nu circumstanțiale – asta nu a înțeles nici cenzura în urmă cu 20-30 de ani. Și cartea de astăzi poate fi privită circumstanțial pentru că este vorba despre lumea televiziunii, iar oamenii pot să tragă tot felul de conclu-zii, că toți se uită la televizor, dar în ace-lași timp este vorba de o Românie din-totdeauna la care eu fac referire, pentru că așa îmi vine din cauză că am stat prea mult în arhive și citeșc prea multă istorie.

Asemenea Gabrielei Adameșteanu, care scrie primul roman în libertate, și în cazul dvs. e la fel.

Am mai scris romane în ultimii 20 de ani, am preferat însă să le public pentru că nu le-am terminat în condițiile cele mai

bune, nu mi s-a părut că am dreptul să pun numele meu pe copertă, pentru că nu eram mulțumit. Eu, de obicei, scriu romane pe termen lung, 10-15 ani, și e drept că le redactez foarte repede, dar numai după ce s-au copt. Acest roman, *Maestro*, care apare la Editura Polirom, mă lucrează de 10 ani. Acum 10 ani am fost la Paris și, făcînd o investigație asupra exilului cultural românesc, mi-am dat seama că oamenii aceștia foarte diferiți aparen-t spun cam aceleași lucruri, pentru că drama lor a fost comună. Și m-am gîndit ca din toți să fac un singur personaj, transformat în romanul meu în *Maestro*, și să-mi imaginez finalul unei asemenea cariere a unui om care s-a exilat, care timp de 30 de ani refuză să vină în Româ-nia, să aibă de-a face cu români și se si-nucide la Paris. Restul veți afla din carte.

SEMNAL

Mihail Bulgakov, *Diavoliada și alte povestiri*, traduceri din limba rusă de Mircea Aurel Buiciuc, Alexandru Calais, Denisa Fejes, Emil Iordache, Paraschiva Bădescu și George G. Potra, Tatiana Nicolescu, Ion Vîșoiu, Izolda Vîrsta, prefață de Ion Vartic, selecție, note și îngrijire de ediție de Mircea Aurel Buiciuc, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 1.072 de pagini, 69.95 lei

Volumul *Diavoliada și alte povestiri* reunește mare parte din prozele scurte ale lui Bulgakov, de o mare diversitate tematică și structurală, dar distingîndu-se printr-o remarcabilă unitate a viziunii. Desfășurîndu-și activitatea pe fundalul dramatic al ascensiunii bolșevismului, con-statat de critică și interzis de mecanismele cenzurii, Bulgakov aduce în prim-plan o serie de probleme semnificative pentru situația literaturii și condiția scriitorului din epoca sa, de la crezul artistului la responsabilitatea intelectualului umanist și a omului de știință, de la pericolul sufocării esențelor sub greutatea strivitoare a aparenței la depersonalizarea și uni-formizarea individului într-o societate totalitară. Lumea descrisă de el este una haotică și halucinantă, în care umorul, ironia, sarcasmul și dramatismul alternează sau se întrepătrund, iar fantasticul fuzionează cu realul văzut prin filtrul unei conștiințe clare și cutezătoare.

ERATĂ

În numărul 200 al revistei „Suplimentul de cultură”, la prezentarea romanului *Zilele regelui* de Filip Florian, a fost publicat un citat care nu-i aparține lui Radu Cosașu, ci lui Iulia Popovici. Facem așadar cuvenita rectificare:

„[Autorul] are o relație de dragoste maternă-filială cu propriile personaje, pe care le urmărește cu pasiunea cu care-și îngrijește terrarium-ul în crescător de furnici. Filip Florian e un pigulitor în arta miniaturismului literar și a exotismului.” (Iulia Popovici)

Stelian Tănase: „Romanul este plin de absurd, de grotesc, de comedie bufă, când nu e comedie neagră, pentru că așa este lumea televiziunii”.

În Maestro ați inclus, așa cum spuneți, multe bucăți din lumea din spațiile camerelor de luat vederi. Avem deopotrivă culisele, dar și consumatorul. E foarte mult absurd în scene, cum este de altfel și pe ecranele noastre în fiecare seară. Cum vedeți dvs. aici rolul scriitorului? Trebuie el să lămurească ceva sau doar să transforme acest absurd în ceva și mai absurd?

Romanul este plin de absurd, de grotesc, de comedie bufă, când nu e comedie neagră, pentru că aceasta este lumea televiziunii. Televiziunea este un fel de ring de box în care toată societatea românească se găsește, și atunci este foarte eficientă pentru un scriitor să scrie despre această lume pentru că găsește aici toată România, poate chiar toată Europa, tranziția și dramele secolului al XXI-lea. Scriitorul nu cred că trebuie să aibă funcție pedagogică, însă el trebuie să surprindă și să scrie articulațiile, dramele, clivele. Binetnles, dacă este preocupat de asta; dacă nu îl interesează absurdul lumii contemporane și este preocupat de tragedia ei sau numai de romanele ei, atunci este altceva. Eu sunt într-adevăr preocupat de grotesc, de absurd. Cinea mi-a reproșat că stilul meu ar fi hiperrealist, că surprind în detalii lucrurile acestea. E adevărat, dar absurdul și grotescul mi se par nota caracteristică a lumii în care trăim în ultima vreme.

Este o afirmație în Maestro care m-a trăsnit pur și simplu: „Nu am altă țară decât intersecția asta”. Ați vrut poate să sugerați că rolul pasiv ni se potrivește cel mai bine, că în timp ce totul se mișcă în jurul nostru, există reguli, nu pentru noi desigur, noi stăm pe loc acolo, în intersecție?

Ideea este că granițele politice, istorice, administrative sînt niște glume proaste. Fiecare personaj are o țară a lui, care este un colț dintr-o stradă, o prăvălie pe care o frecventează, o uliță, aia e țara lui, în rest nu contează. Și atunci sigur că personajul meu, care stă într-o astfel de intersecție și care are și nefericirea să fie invalid, deci nu se poate deplasa, spune: „Asta-i țara mea!”, singurele evadări fiind cele prin televiziune, el fiind chiar o victimă din cauza acestei pasivități silite a televiziunii.

Se tot vorbește insistent despre exportul literaturii române în străinătate. Este obsesia momentului, alături de Premiul Nobel pentru literatură. E multă amprentă locală în Maestro. Pentru o eventuală publicare în străinătate este un avantaj sau dimpotrivă?

Nu știu dacă e amprentă locală. Eu cred că drama asta cu televiziunea și cu felul în care sîntem mistificați de televiziune și fabricați se poate întîmpla la Buenos Aires sau la Cape Town, la Moscova sau la Stockholm. Este o dimensiune în care personajul meu se referă tot timpul la telenovele din America de Sud. Nu întîmplător, pentru că este o poveste care se poate traduce mîine la Caracas sau la Buenos Aires, așa cum am spus; este aceeași lume, sînt aceleași probleme. Și acolo poți încerca să te sinucizi, și acolo sînt scriitorul care trăiește în exil la Paris și care își pot pune capăt zilelor, și acolo există o aversiune față de televiziunea care ne invadează viața, și acolo este sărăcie multă, iar lumea se hrănește cu iluzii privind televizorul. Nu cred că se referă numai la situații românești.

Sînteți cunoscut drept o persoană foarte disciplinată, în privința programului cel puțin. Spuneți, în descrierea lui Maestro, că a avut un timp foarte clar definit. Unde l-ați plasat în numerele dvs. activități? Cînd scrie un realizator de televiziune la roman?

Anul trecut nu am predat la facultate tocmai ca să termin romanul, deci mi-am făcut foarte mult timp liber. În plus, neducînd o viață mondenă, nefiind un om care pleacă în excursii, nu a fost o problemă să stau și să mă concentrez asupra romanului. De altfel, cred că romanul trebuie să fie o stare de frenezie, de tranșă în care nu poți face altceva. Nu poți să scrii roman și să faci și altceva. Eu fac televiziune în weekend ca un hobby sau ca o ocupație din care trăiesc – pentru că din asta trăiesc; ca orice alt scriitor, trebuie să fac altceva ca să pot supraviețui, pentru că piața românească de carte, atunci cînd vinde 1.000, 2.000, 3.000 de exemplare, condamnă scriitorul la foamete. Mi-am făcut astfel timp ocupîndu-mă mai puțin de alte lucruri. Și să știți că există timp destul. Oamenii își pierd viața în nimicuri, nesusizînd că de fapt

sînt nimicuri la care ar putea renunța foarte ușor. Eu am renunțat și nu fac decît asta, scriu cărți. Acum scriu, de altfel, un alt roman care va apărea anul viitor. Este un proiect la care scriu din 1992, însă acum vreau să-l termin.

Ne puteți da mai multe amănunte în legătură cu acest proiect sau este prea devreme?

Este un roman în tradiția lui Urmuz și Grigore Cugler, un roman suprarrealist, în care îmi imaginez un scenariu al istoriei postbelice a Europei, cu personaje precum Lenin, Freud, Kafka, Tristan Tzara, Picasso, Chaplin. Am inventat o intrigă în care aceste oameni, care au dominat secolul XX, se întîlnesc. Va fi un roman suprarrealist. Nu știu dacă există altul în literatura română, dar eu încerc să îl fac. Trebuie să vă spun că este un gen foarte riscant, la care îți poți rupe gîtul la fiecare pagină, dar poate reușesc acrobația aceasta și nu cad.

Apropo de rigurozitatea din programul dvs., nu contrazice acest fapt o afirmație mai veche a dvs. dintr-un interviu cum că nu v-ați gândit niciodată la viața dvs. ca la o carieră? Nu asta faceți, construiți o carieră?

Nu construiesc o carieră. Sînt un om foarte curios din punct de vedere intelectual.

Dacă vroiam să fac o carieră, o făceam de mult. Am refuzat să fiu ministru de cîteva ori, deputat, senator, practic la fiecare alegere mi se fac propuneri. Nu urmăresc să fac nici un fel de carieră, vreau să îmi scriu cărțile. Am 56 de ani, cred că mai am 10 ani buni de scris, și vreau ca proiectele pe care mi le-am imaginat în tinerețe să le pot duce la bun sfîrșit. Vreau să fiu împăcat cu mine, iar acum nu sînt, pentru că am niște proiecte restante asupra cărora mă concentrez foarte serios.

Spuneți, în preajma lansării colecției „Istoriei subterane”, că genul acesta de proiect editorial, în mod teoretic, s-ar putea vinde foarte bine afară. Noi avem un subiect gras, epoca comunistă, care se vinde, desigur. De ce nu rupe însă piața, cum s-ar spune?

Pentru că piața s-a fragmentat foarte mult, sînt foarte multe nișe, iar un succes atîntă înseamnă cîteva mii de exemplare. Așa cum a apărut televiziunea de nișă, există și iubitori ai anumitor serii scoase de edituri. Este un fenomen care se petrece în toată lumea. Înainte erau mari autori de mare succes care vindeau foarte bine, iar editurile urmăreau asta. Și astăzi mai sînt cîțiva. Harry Potter este un exemplu brutal din ultimul deceniu. Sînt și alți autori care au spart aceste nișe, dar ei sînt foarte puțini, iar de obicei calitatea acestei literaturi este foarte suspectă.

„RENUNȚ FOARTE UȘOR LA LUCRURILE PE CARE LE FAC GREU”

Documentarul dvs., București – strict secret, a fost reluat de Realitatea TV în același spațiu orar. S-a oprit proiectul? Vor mai exista și alte episoade?

Există o discuție cu Realitatea TV cam de șase luni, ca să facem un număr de episoade, vreo 24, dar deocamdată lucrurile sînt înghețate, sînt numai simple vorbe, discuții, nimic mai mult. Aș vrea să mai fac pentru că mai știu cîteva sute de povești despre București. Am primit o propunere și din partea altei televiziuni, să fac ceva asemănător, cu povești din secolul XX românesc, iar dacă Realitatea nu va da drumul la proiect, voi face pentru această televiziune.

Ați lucrat în ultimii ani în multe proiecte de televiziune. Nici unul nu a mai semănat însă cu Orient Expressul de la Antena 1.

București – strict secret seamănă cu Orient Express. Este aceeași lume de parfum și de elite care împărtășește opinii, este un taifas. Formula este alta, e un documentar, dar lumea este aceeași. Aș vrea să fac un proiect comparabil cu Orient Express, am și oferit Realității un astfel de proiect, dar înseamnă niște investiții, iar deocamdată nu găsesc susținători. Nu intenționez însă să stau toată viața în televiziune. Visul meu este să mă opresc și să fac numai filme. Am cîteva

proiecte, am cîștigat și un concurs la CNC, și trebuie să fac filmul anul acesta, voi depune un scenariu la CNC în toamnă. Mă gîndesc mereu să plec din televiziune, și tot timpul am acest sentiment că este ultima emisiune. Unele lucruri sînt amuzante, de exemplu emisiunea cu Mircea Dinescu chiar îmi place, dar s-ar putea ca atunci cînd mi se pune pata să plec. Renunț foarte ușor la lucrurile pe care le fac greu.

Emisiunea cu Mircea Dinescu, chiar dacă pare un dialog între prieteni, este crucișătorul Realității TV pe acel segment orar.

Date fiind natura lui Mircea și natura mea, este o emisiune de substanță. Pare o improvizație, o copilărie, dar de fapt cred că este emisiunea, așa cum spune și promo-ul, cea mai liberă, pentru că se spun lucruri grave, chiar dacă noi mai zîmbim pe sub mustață. Este o emisiune de care noi avem nevoie, proaspătă, fără prejudecăți. Nici eu, nici Mircea nu știm ce se întîmplă în timpul emisiunii, tot timpul improvizăm, dar sîntem niște oameni informați, în contact cu toți actorii vieții noastre publice. Cred că este o emisiune reușită acest tandem pe care noi l-am făcut în urmă cu cîțiva ani, care rezistă și face audiențe foarte mari, deși nu este nouă. Lumea vrea să ne vadă.

Fish (III)

Cînd nutrești o pasune, fie ea grădinișorul ori fotbalul, nu ai obligația s-o justifice și nici s-o argumentezi. E pasiunea ta – și gata. Gusturile nu se discută. Inima are rațiunea pe care rațiunea nu le cunoaște.

Cu toate acestea, mie nu-mi plac peștii la modul irațional în care alții iubesc diferite creaturi ale Domnului. Dacă vreau să-mi fac un acvariu, nu înseamnă că n-o să mai mînc niciodată pe durata existenței mele un pește bine făcut, lingă care merge un vin alb; sau o caracatiță stropită cu lămîie. Am și pescuit. Nu mi-a fost milă cînd plătica a mușcat;

dimpotrivă, am scos-o din apă cu o bucurie aproape pură. În sfîrșit, cînd întin în larg, nu mă înfrățesc cu creaturile acvatice și nu încerc vreă bucurie simțînd atingerea meduzei sau a unui solzos neidentificat. Mă îngrozesc numai cînd mă gîndesc la ce fapte se pot găsi pe diferitele paliere ale oceanului, de la monștrii adîncurilor la rechini care au reflexul de a rupe mîna omului și după ce au fost omorîți și atîrnați la uscat.

Îmi plac așadar nu neapărat peștii scoși la suprafață, cît aceia care, rîmînd sub apă, sînt deschiși la comunicare. Ei își

păstrează straniețea lor necoasă. Eu îmi rezerv dreptul de a le părea, lor, că sînt făcut din linii prea drepte. Fiecare cu ale lui, fiecare cu reflexele și opțiunile proprii. Dar de ce să nu interacționăm? De ce să nu stabilim mai întîi un dialog, iar apoi o prietenie bazată pe respect mutual?

Pisicile lipicioase te fac dependent afectiv. Cîinii, cu privirile lor mai omenite decît ale multor semeni ai noștri, îți răscolesc sentimentele. Pe cîineva poate avea, simultan, mai mulți cîini. Ai un cîine, Cîinele, tovarășul cu blană la moartea căruia suferi cumplit.

Comunicarea mea cu peștii e pe alte unde. Peretele de sticlă sînt între

noi, îngăduindu-ne să ne observăm, dar împiedicîndu-ne să ajungem la raporturi prea apropiate. Nu bag capul în acvariu, pentru că scularul favorit să mă atîngă pe nas; și nici nu țin o pereche de guppy în mîină, sub lumina lustrei, ca să văd dacă partenerii se înțeleg cu adevărat. Lui Fox, Ion Barbu îi promitea, pentru a-l reînvia, căteled seducătoare. Proprietarul unui exemplar canin se implică precum un coșoș în relațiile sexuale ale tovarășului său. Iar cînd pisicuța devine mare, după prima tranșă de mișcări, ea ajunge, în nouă cazuri din zece, sub cuțitul castrator. Nu vom găsi asemenea implicări ori renunțări în relația mea cordială cu populația acvariuului. Ea e una de comunicare, dar

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

nu de comuniune; de respect reciproc, nu de complicități, promiscuități și grefe în intimitate.

Sînt liberi, toți peștii mei, să-și critice stăpînul, prin semnale pentru mine imperceptibile. Să mă bîrfească, să mă vorbească pe la spate, să mă toarne unul altuia după o scoică în care se simt în siguranță. Iar proprietarul, la rîndul lui, e liber să-i portretizeze pe hirtie, în lumea exterioară în care ei nu pot să trăiască. Nu vor afla de la nimeni că am scris despre ei, într-un

mod pe care-l consider corect și nuanțat. Sînt absolur sigur însă că, în pofida răcelii lor structurale, ei vor simți ceva din căldura mea.

E continuarea firească a ceea ce am simțit eu în copilărie, cînd am văzut primul episod din fabulosul documentar al lui Jean-Yves Cousteau. N-am mai ratat apoi nici o secvență în care obiectivul prindea viața ascunsă a adîncurilor. E drept că acvariuul meu nu va fi exagerat de mare, dar va conține și el o lume. Fiecare cu oceanul lui.

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Ca un elastic, cultura

Crahuri mondiale, înfiorări de teamă prin bănci, nervi salariali, lehamite înainte de alegeri, toamnă, ședințe peste ședințe, înnorări, melancolii. Și totuși, și totuși, lăsați-mă nu să cînt, vorba operetei, ci să mă bucur de micile întâmplări frumoase din jurul meu. Iată cîte prilejuri mi s-au ivit într-o singură săptămînă (prima din octombrie), aici, în urbea de pe Bega. Mi-am făcut o socoteală simplă și, puse cap la cap, au ieșit cam 150 de ore de cultură bună, bună de tot, pe care le-aș fi putut petrece, dacă m-aș fi clonat, în vreo 15-20 de locuri. Așa se cam întîmplă la fiecare început de toamnă, dar buluceală pe metru pătrat ca anul ăsta n-am văzut. Două-trei vernisaje pe zi, un megafestival de teatru, lansări de carte, concerte, spectacole. O să spicuiască doar trei întâmplări care mie mi-au arătat cît se poate întinde, ca un elastic, ideea de cultură în zilele noastre. Și pînă unde ajunge ea, dacă există un strop de imaginație și bunăvoință. Adică, de fapt, o voință bună.

O să încep cu o regie autonomă, care e RATT-ul și despre care am mai scris acum cîțiva ani, cînd a fost partener de nădejde pentru *Transport ieșit din comun*, o dulceță de proiect, cu vagoanele în care au circulat în chip de poeme-afîș poezii Timișoarei. Deci ce-a mai făcut RATT-ul? A dat comandă fermă nu la Versace sau Dior, dar oricum, la o casă de modă cu stil și gust, să-i tragă pe vatmani și vatmanițe la costum, la patru ace, ca-n lumea civilizată. O să ziceți că asta nu-i cultură, după cum nici lecțiile de balet pentru polițistii de la circulație n-au fost mare brînză. Ba da. Că țara arde și noi ne ținem de prostii. Ba nu.

Schimb direcția și trec la Ape. Știți în ce s-a transformat Bega preț de două zile? Într-un

bulevard, iar tot ce s-a întîmplat de-a lungul cursului ei prin oraș, pe maluri și poduri s-a numit Bega Boulevard Festival, ediția I. Așa a fost sărbătorit un rîu canalizat de aproape 300 de ani și a cărui decolmatăre a început acum cu surle și trîmbițe. Concerte, un bulevard verde, cu baloane și jocuri, ateliere, expoziții, concursuri de desene, expoziții de flori și fructe, muzică de promenadă, jazz și rock. Eu, una, m-am bucurat cot la cot cu sutele de copii și cu cei 5.000 de cumpărători de rațe mici din plastic galben. Orătaniile noastre s-au prăvălit în apă dintr-un camion și, între două poduri, s-au avîntat în cursă pe Bega, după ce 35 de rățoaie mari, ale firmelor bogate, au defilat și ele. Știu că *Duke Race* e de import, că lumea pătrunsă tot timpul de gravitate dă *delete* pe așa ceva. Mă lăsați? Rața mea nici măcar n-a ajuns la finis, pentru că s-a împotmolit în mătasea broaștei de pe mal, dar tot am jubilat, fiindcă banii strînși cu năstrușnicia asta o să ajungă în loc bun: la fîntîna din Piața Unirii și în filtrele de apă din cîteva școli.

Dar ce s-a întîmplat duminică, 5 octombrie seara, pe aeroportul „Traian Vuia” a depășit cele mai nebunești așteptări. Nici nu vă închipuiți ce idee i-a trecut din nou prin cap lui Ioan Coriolan Gârboni, directorul Filarmonicii Banatul (cărui nu încetez să-i fac reclamă la vedere unde apuc). S-a gîndit că nu-i nimic mai potrivit pentru deschiderea stagiunii decît o *Carmina Burana* pe pistă, în fața a vreo 3.000 de oameni. Cu avioane, elicoptere, orchestră, cor și soliști, bașca 20 de motocicliști îndrăciți, mașini cu portbagajele ticsite de călugări și cu Blanziflor dînd ture într-o decapotabilă. Și încă n-am dezvăluit totul. Dacă nu vă vine să credeți, reveniți săptămîna viitoare tot aici.

Ghid de supraviețuire

După *Aventurile lui Arik* („aventuri uimitoare aduse din Ținutul Mititel”) și *Der Norden*, traducerea cărții *Nordul în Germania*, a apărut un al treilea titlu

sub semnătura Ioanei Nicolaie, de data aceasta un roman. Trei cărți într-un singur an. Ioana Nicolaie debutează în proză cu romanul *O pasăre pe sîrmă*.

Un ghid de supraviețuire, mai mult decît o autoficțiune, pare a fi această carte ce povestește viața unei tinere fete în Bucureștiul anilor '90, imediat după Revoluție. „Un roman picaresc”, spune autoarea, și totodată o poveste de dragoste, care o are în centru pe Sabina, eroina Ioanei Nicolaie. Cu numeroase accente autobiografice și presărat la tot pasul de metafore, textul se impune

încă de la început ca unul bine controlat stilistic.

Ioana Nicolaie s-a născut în anul 1974 la Singeorz-Băi. În 1997 a absolvit Facultatea de Litere a Universității București. A lucrat ca redactor la mai multe edituri și publicații culturale, iar în 2000 a debutat cu un volum de versuri. A scris și literatură pentru copii, despre care spune că este „fascinată în sine”. Este prezentă în mai multe

străinătate. A susținut lecturi publice la Literaturhaus Stuttgart și la Leipzig. Participă la proiectul *Metropoezia*, derulat la Varșovia în 2008. Mircea Cărtărescu este primul ei cititor.

O pasăre pe sîrmă are ca motto un fragment dintr-o poezie a lui Leonard Cohen: „*Like a bird on the wire/Like a drunk in a midnight choir/I have tried in my way to be free*”. *O pasăre pe sîrmă* este, spune scriitoarea, „ca un ser-tar care a așteptat un deceniu

să fie deschis”, din lipsa unei „chei” potrivite. După mai multe volume de versuri, Ioana Nicolaie s-a hotărît să scrie și o roman, însă trecerea de la poezie la proză nu a fost una bruscă, fiindcă, spune autoarea, „în toate volumele mele substratul este epic”. Sabina pare a fi un personaj experimental, care este pus să trăiască în situații extreme și să muncească în locuri „neconvenționale”. Asemenea unei păsări „pe sîrmă”, Sabina încearcă să-și mențină echilibrul într-o lume fragilă, în plină formare, care a trecut printr-o revoluție. După revoluție a urmat, bineînțeles, dezordinea. Toate personajele din *O pasăre pe sîrmă* s-au născut în comunism.

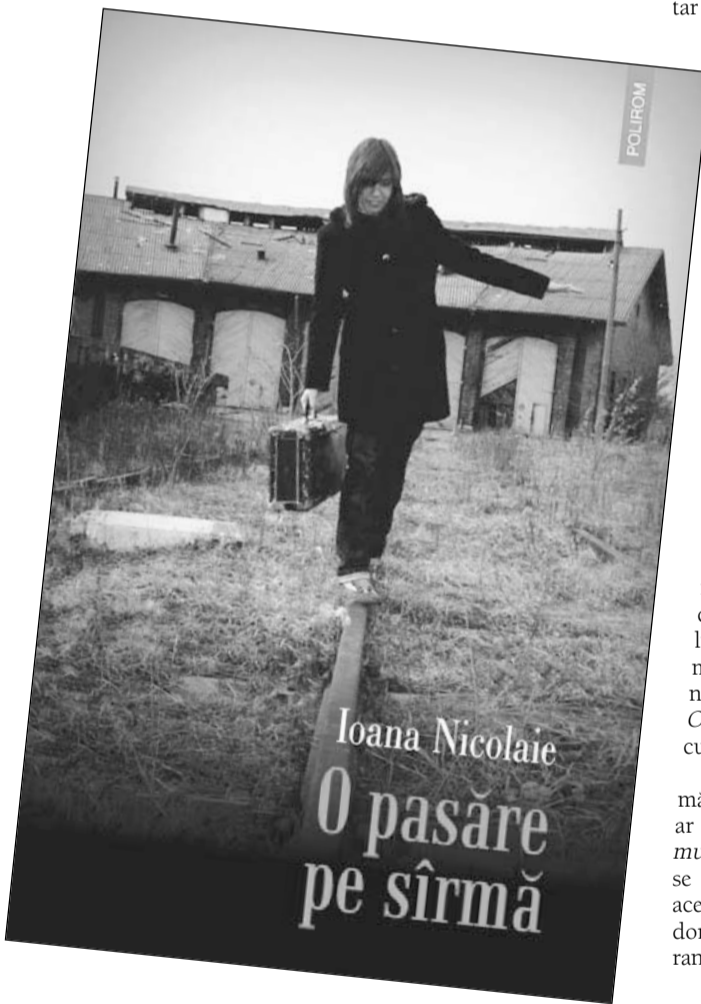
Titlul romanului, așa cum mărturisește Ioana Nicolaie, ar fi putut fi chiar *Copiii comunismului*. Acțiunea cărții se petrece în anii '90, anii aceia „trîști, paradoxali, doli-dora de sărăcie, dar și de speranță”.

O lectură plăcută

Sabina are de străbătut un drum dificil și plin de obstacole, trecînd prin mai multe lumi, descrise de altfel cu minuțiozitate de Ioana Nicolaie. Chiar dacă și-a dorit ca romanul *O pasăre pe sîrmă* să nu fie o autoficțiune, scriitoarea recunoaște că mare parte din întâmplările pe care le-a povestit în carte au pornit de la un fapt real, provin din propriul său „bagaj biografic”: „De sub șapca bleumarin cu broșă, Sabina vedea lumea ca pe-un desen de copil cu linii strîmbe și spații necolorate. Trebuia să-și ia inima-n dinți, să contureze formele clar, să se opinească spre ghieșee, să găsească locul pentru bagaje”. O carte tristă, spontană și sinceră, o poveste despre anii studenției, despre tinerețe și despre iubire. Sabina Seni vine din provincie în capitală și, odată cu intrarea la facultate, începe o nouă viață: „Era studentă în București. Avea nouăsprezece ani și-n gînduri i se ivea, deseori, un portmoneu mare și gol. Era singură, trebuia să se descurce”.

Debutul în proză al Ioanei Nicolaie, una dintre vocile feminine importante în poezia românească, este unul mai mult decît promițător, iar romanul *O pasăre pe sîrmă* o lectură plăcută. Acest mic ghid de supraviețuire surprinde mai ales prin stilul elegant al scriitoarei.

Ioana Nicolaie,
O pasăre pe sîrmă,
colecția „Ego. Proză”,
Editura Polirom,
2008, 29.95 lei

VLADIMIR NABOKOV – INVITAȚIE LA EȘAFOD

Procesul lui Nabokov

„Conform legii, lui Cincinnatus C. i se comunică în șoaptă condamnarea la moarte... Apoi, Cincinnatus fu dus la fortăreață... Condamnatul era liniștit; totuși, în timp ce străbăteau coridoarele lungi, îl sprijineau pentru că pășea nesigur, ca un copil care abia începe să meargă, sau părea a se prăbuși încotrova, ca un om care visează că merge pe apă și, trezindu-se brusc, ar sta la gînduri: oare-i posibil?” După ce este condamnat la moarte, Cincinnatus C.

își așteaptă în celulă pedeapsa. Nu știe pentru ce a fost condamnat și nici data execuției. Temnicerii și ceilalți oameni ai legii îl antrenează într-un joc sadic: i se spune că va fi vizitat de către soția sa, însă aceasta nu va veni niciodată, apoi i se spune că ar putea fi eliberat în curînd. În așteptarea angoasantă a morții, Cincinnatus rememorează principalele evenimente care i-au marcat existența. *Invitație la eșafod* ne trimite cu gîndul la romanul

Centrul Național al Dansului

suntem aici

Bd. Nicolae Bălcescu 2
București
Tel.: + 40 (21) 318 86 76
office@cndb.ro
www.cndb.ro

Centrul Național al Dansului

cafe deko

alternativ

TREI RĂSPUNSURI DE LA IOANA NICOLAIE

„O pasăre pe sîrmă” nu e o ruptură, ci mai degrabă un popas firesc

Cum a fost trecerea la roman?

Pînă să public *O pasăre pe sîrmă*, am mai scris trei romane, iar despre două dintre ele n-am vorbit niciodată. Pe cel dintîi l-am început la nouă ani – tocmai citisem *Robinson Crusoe* – și era despre doi copii care ajung pe o insulă pustie. Am scris douăzeci de pagini de caiet dictando – aproape numai dialoguri – și m-am oprit pentru că venea septembrie și începea școala. În vara următoare am abandonat cu totul proiectul... ca să scriu povestiri științifico-fantastice. Adolescență fiind, m-am apucat de scrisori de dragoste. Proză „serioasă” am citit abia în Cenaclul Central și mai apoi în Cenaclul Litere, ambele din Facultatea de Litere bucureșteană. Aflindu-mă acum zece ani în Berlin, m-am ocupat de o carte – nepublicată – pe jumătate biografică, pe jumătate fantastică, motiv pentru care nu m-am putut împăca niciodată cu ea. În tot timpul acesta, pentru că poezia îmi era umbra ascunsă, am scris cărți de versuri. Și toate aceste cărți – *Poză retușată*, *Nordul*, *Credința* – sînt structurate epic, dezvoltă povești de adîncime. Ca să ajung la deambulările Sabinei, a trebuit să trec prin *Cerul din burtă*, adică printr-un volum pe care l-am subintitulat tot *roman*, dar și prin cartea pentru copii, *Aventurile lui Arik*. După tot acest parcurs, *O pasăre pe sîrmă* nu e o ruptură, ci mai degrabă un popas firesc. E pariul meu cu denotația, cu linearul, cu frazele despodobite. Când am început cartea, aveam în minte *Candide*, de Voltaire. Când am terminat-o, ludicul și experimentalul fuseseră înlocuite de realismul cel mai crud și de nostalgie. Și de alte sentimente amestecate ca în refrenul unui cîntec de Leonard Cohen.

O pasăre pe sîrmă. *Un ghid de supraviețuire?*

Nu, nu este un ghid de supraviețuire, ci o construcție în care încăperile se luminează pe rînd, unele vag, altele foarte tare,

ca să se vadă cît mai mult din fundalul pe care personajele trebuie să trăiască. Nu este o carte despre studenție, ci despre tinerețe. Sabina este o tînără care, abandonîndu-și trecutul, e nevoită să se descurce în marele și încâlcitul București postcomunist. Cartea începe cu trenul care o aduce în gară și se sfîrșește cu o dimineată limpede, de primăvară, la Curtea Veche, în apropierea ruinelor spălate de o ploaie ușoară. Între cele două secvențe sînt cîțiva ani, cu meseriile neconvenționale – vînzătoare în fast food-uri, manechin viu într-o vitrină, reprezentant de vînzări al unei firme de vase etc. –, cu o poveste de dragoste, cu prieteni care intră temporar în scenă, cu entuziasmul strivit încetul cu încetul de realitatea nevrotizată a anilor '90. Întîmplările – încercările – prin care trece Sabina sînt împletiturile frîngheii de pe care ea nu vrea să cadă. Echilibrul îi este deseori în pericol, pentru că viața în care intră nu e ușoară.

Cine este Sabina și cît de mult v-a-ți atașat de acest personaj?

Îmi seamănă cam în felul în care, magrittian, aș încerca să-mi văd trupul din spate și nu reflectarea lui în oglindă. Sabina este un alter-ego al meu, dar, prin nenumărate detalii, se și îndepărtează de biografia mea reală. Când am decis să scriu la persoana a treia – folosind un indirect liber foarte apropiat de personajul central –, mi-am cîștigat, de fapt, libertatea. Adică am putut să inventez, să fac colaje din propriul trecut, să construiesc, să dau sens. Dacă aș fi optat pentru autoficțiune, mi-ar fi fost greu, din onestitate, să-mi folosesc imaginația. Asta pentru că, în genul acesta de texte, se pleacă de la ființele care ne populează viața reală. Și care sînt mult mai complexe decît reprezentarea lor dintr-o carte.

Pagini realizate de Bogdan Romaniuc

lui Frantz Kafka, în care Joseph K. înfruntă și el Legea, așteptînd în zadar ajutorul „justiției invizibile”.

Este foarte dificil să rezumi un astfel de roman, mai ales cînd autorul este Vladimir Nabokov. Nu este o carte pe care să o citești în tren, fiindcă necesită o concentrare maximă din partea cititorului. *Invitație la eșafod* este povestea unui om, victimă a unei lumi căreia nu-i aparține. Acțiunea romanului se petrece într-o închisoare, deloc obișnuită, un spațiu închis în care individul este

condamnat la dezumanizare. Conducerea închisorii este cel puțin bizară, iar regulamentul de ordine interioară le interzice condamnaților să viseze. Acest lucru ne amintește de romanul lui Ismail Kadare, *Palatul viselor*, în care visele sînt cenzurate de un dictator diabolic.

Cincinnatus C. este condamnat la decapitare pentru taina pe care o poartă cu sine, „taina predestinării”. Izolarea în sine, pare să spună Nabokov, este pentru om singura modalitate de cunoaștere. În centrul

cărții se află problema alterității. Cincinnatus C. trebuie să moară doar fiindcă este diferit de ceilalți. O țară fără nume, un regim totalitar, o lege absurdă, un vinovat fără vină. *Invitație la eșafod* nu este altceva decît „Procesul” lui Vladimir Nabokov.

Traducere, prefată și note de Livia Cotorcea, colecția „Biblioteca Polirom”. Seria de autor «Vladimir Nabokov», Editura Polirom, 2008, 32.95 lei

Numai la
Radio România Muzical

80 de ani de radiofonie
muzicală românească

Concerte, emisiuni, mărturii –
totul despre muzica clasică
în 80 de ani de istorie

Luni-vineri, orele 16.05-18.00
Până în 31 octombrie

Suplimentul
CULTURĂ

OBSERVATOR
CULTURAL

SAPTESERI

arhitectura

AGERPRES

PORT.RO

Radio
România
Muzical

se aude în FM (97,6 și 104,8)
pe satelit și live online
muzical.srr.ro

Espresso
cu Ioan Budura și Radu Croitoru
luni-vineri de la 7.15

Radio
România
Cultural

cultural.srr.ro

CITIȚI SĂPTĂMÎNA
VIITOARE ÎN

OBSERVATOR
CULTURAL

- » Anchetă-dezbateri: *Jean-Marie Gustave Le Clézio e un scriitor de Nobel?*
- » *Am fost două zile la Parlamentul european*. Un reportaj realizat la Bruxelles de Cezar Gheorghe
- » Festivalul ASTRA s-a mutat în Polonia.
- » Literatură: Bianca Burța-Cernat recenzează romanul *O pasăre pe sîrmă* de Ioana Nicolaie

ROCKIN' BY MYSELF

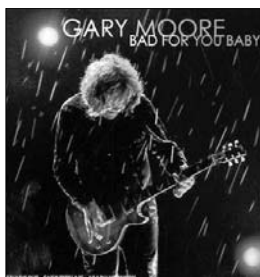
Dumitru UNGUREANU

Ucenicul vrăjitor al bluesului

De fiecare dată când am început să alcătuiesc un profil sau o prezentare a lui Gary Moore, o stranie neputință m-a împiedicat să adun mai mult de 20-30 de cuvinte într-un paragraf beteg. Mi-am pus discurile lui, am re-re-văzut câteva concerte, am citit pe ici, pe colo articole și extrase din spusele sale, i-am privit cu atenție gesturile și mimica expresivă a figurii în dialogurile purtate, dinaintea camerei de filmat, cu un interlocutor oarecare. În special aceste din urmă materiale mi-au reținut atenția, fiindcă personajul este cuceritor, engleza de irlandez naturalizat greu de înțeles, iar criticarea de pe obraz fascinantă. Ca s-o spun pe scurt, este un chitarist pe care l-am simpatizat de cum l-am văzut prima dată într-un videoclip Thin Lizzy. Este acolo o secvență în care cei patru tipi bat niște tobe, din cele utilizate de orchestrele simfonice. Fiecare loveste pe-a lui, numai Gary Moore trage și-ntr-ale vecinilor! Amănuntul (să-i zic joc actoricesc?) e nemsemnificativ, dar luminează natura interioară a omului, chitarist excelent în variate zone ale muzicii, experimentator de ocazie și de plăcere...

Nutrit în copilărie cu discuri de blues negru, fie cumpărate de la prieteni, fie numai ascultate la un post de radio, Gary Moore a răscolit destul (pe) terenul accidentat al rockului, uneori prin părțile hard, altele prin cele progressive, cum etichetează pedanții. Prezența chitării sale (nu neapărat Gibson-ul Les Paul 1959 cumpărat de la Peter Green) pe discuri semnate de Greg Lake, Colosseum, Andrew Lloyd Webber, Rod Argent și alții certifică un tip de muzician competent, capabil să scrie partituri, să le citească și să le dea o interpretare viguroasă.

Sigur, Gary Moore și-a făcut un (re)nume în perioada zisă de aur a heavy-metalului, adică anii '80. Abilitatea sa de instrumentist, familiarizarea cu genul de spectacol promovat de marile trupe hard rock ale anilor '70, stăpînirea perfectă a tehnicii din lanțul doză-pedală-PA, colabarile cu meseriași buni, din toate compartimentele show-biz-ului, sînt elemente ce-au statuat un idol pentru tineretul dezabuzat și, într-un fel, conformist. Ridicolul situației de „star-rock” (unul care

îi îndeamnă pe puștani să fie luptători pentru te miri ce cauză cerea momentului) l-a sâstisit pe irlandezul participant (sau numai spectator) cîndva la conflicte interconfesionale. Sătul să-și strîngă burtă cu centura și să plonjeze pe scenă ca-ntr-un acvariu cu pirania, Gary Moore a cotit-o spre blues. Sau nostalgia originilor muzicale să-l fi readus la hrana copilăriei?

Still Got The Blues, în 1990, a răsturnat deodată percepția publicului, atît despre Gary Moore, ca artist, cît și despre blues, ca gen muzical presupus pe moarte. Noutatea discului consta în dinamica tipică heavy-metal. Parcă niciodată bluesul nu sunase mai proaspăt, mai dur, mai profund și mai modern! Invitați în studio și-n concerte turneului din acel an, doi reprezentanți ai bluesului foarte electric – Albert King și Albert Collins – certificau pasul înainte îndrăznit de Moore. Neuitatele „dueluri” ale celor trei chitare aducea și mai clar la urechea pătimășilor starea de fapt: bluesul inhalase o doză energică de substanțe vitalizante, iar spiridușul irlandez, ca un ucenic vrăjitor, părea că nu-și dă seama ce-a făcut! Dar se bucura!

Au trecut de atunci 18 ani, iar Gary Moore a mai scos alte discuri, abordînd felurite stiluri. Mereu a revenit la blues și, cum declară, aici se simte acasă. El nu-și cîntă suferința, cum făceau celebrii săi predecesori. Pentru el, bluesul e o stare naturală, precum ploaia de pe coperta celui mai recent album – *Bad For You Baby* (Eagle Rock, 2008). Album plin de nimic altceva decât blues, cântat cu poftă și vigoare. Poate că nu va sparge topurile, dar ce mai contează! Mie mi-a rupt bariera scrisului...

Arta divină – sunet istoric

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Praga

Divine Art, casă britanică de discuri, al cărei principal departament este dedicat înregistrărilor istorice, a surprins în ultimii ani de mai multe ori amatorii de arhive. Simfoniile lui Sibelius sub bagheta lui Kajanus, oratoriul lui Mendelssohn *Elijah* în prima versiune integrală engleză, *triorile cu pian* beethoveniene cu legendarul trio

italian Santoliquido sau *Arta fugii* într-o transcripție pentru cvartet, cu Cvartetul Roth, sînt numai câteva dintre discurile de referință ale seriei *Historic Sound*. Luna aceasta, *Divine Art* își demonstrează din nou clasa cu un set surpriză, o versiune a operei *Faust* de Gounod, înregistrată în... 1920.

Surpriza a fost facilitată de un cunoscut colecționar britanic, Stephen Sutton, care deținea, în stare perfectă, un exemplar al înregistrării acustice realizată la Milano, pe 20 de discuri, de *The Gramophone Company*, în 1920. Și nu oriunde la Milano, ci la Scala, fîrește cu artiștii de epocă, orchestra și corul cunoscutei case, sub bagheta lui Carlo Sabajno. Surprinzătoare în această versiune, în limba italiană, este calitatea splendidă a vocilor înregistrate, să o amintim, acustic, deci fără microfoane sau amplificare. Vocile se aud ca într-o înregistrare contemporană, grație minunii procedului de restaurare și transfer digital al vechilor discuri pus la punct de inginerul Andrew Rose și casa sa, *Pristine Records*, care cooperează îndeaproape cu *Divine Art*.

Faust, alături de *Carmen* a lui Bizet, opera cea mai cunoscută din repertoriul francez, și-a avut premiera în 1859 și de atunci a rămas permanent în repertoriul marilor case de operă. În Italia a fost cîntată pentru prima oară la Scala, la 11 noiembrie 1862, după ce libretul versiunii

italiene fusese publicat de Ricordi & co. Din versiunea înregistrată lipsește scena baletului, sînt omise preludivul la actul al IV-lea și recitativul Margaretei și au fost executate cîteva tăieturi minore în diverse scene.

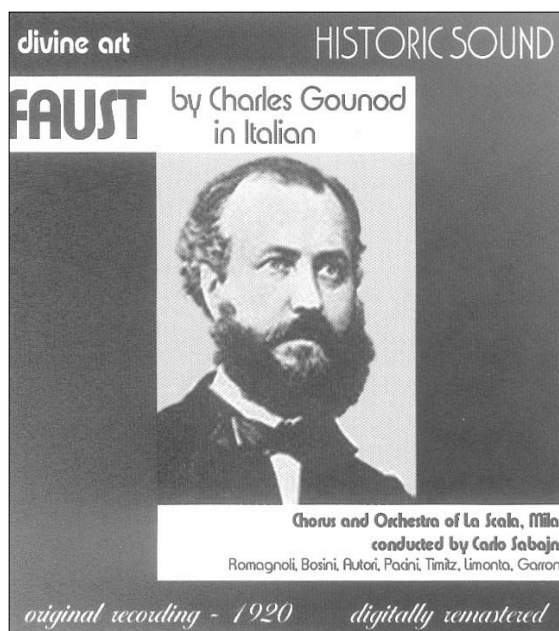
După cum reamintește Stephen Sutton în notele sale atașate setului de două discuri, La Scala a fost închisă în primăvara anului 1917, pînă în septembrie 1918, iar apoi din nou, de la începutul anului 1919 pînă la sfîrșitul lui 1921. În această perioadă, orchestra operei a întreprins un turneu internațional sub bagheta lui Arturo Toscanini, care a inclus un sejur în Statele Unite. Cele cîteva înregistrări realizate în acest interval pentru *Columbia* și reprezentanța milaneză a companiei *His Master Voice* sînt măturii prețioase ale calității trupei în epocă și au constituit o modalitate de a ține împreună artiștii și a le asigura un venit modest.

Informațiile despre principalul solist, splendidul tenor Giuliano Romagnoli, interpretul lui Faust al înregistrării din 1920, sînt limitate. Se știe doar că s-a

născut în jurul anului 1890 și că în același an al înregistrării lui Faust era atestat în roluri ca Enzo din *La Gioconda* și Cavaradossi. Vocea îi mai poate fi auzită doar în cîteva cîntece înregistrate pentru HMV și două duete pe discuri Columbia. Tot în 1890 s-a născut și interpreta Margaretei, Gemma Bossi, care a trăit pînă în 1982, încheindu-și viața în cîmînul Verdi, pentru foștii solisti de operă, de la Milano. O soprana apreciată, Bossi a debutat în 1913 în rolul lui Mimi din *Boema*, s-a bucurat de un succes răsunător în 1915 în Antonia din *Povestirile lui Hoffmann*, la Palermo, unde și-a cunoscut și viitorul soț, celebrul Mariano Stabile, și a făcut o carieră de mare succes pînă la retragerea ei, în 1930. În rolul lui Mefistofele, în înregistrarea apărută la *Divine Art*, figurează un bas sicilian, Fernando Autori, născut în 1884. O figură originală de artist, care a studiat înfi medicina, apoi pictura, înainte de a se hotărî pentru o carieră vocală. A debutat în 1913 la Palermo și s-a bucurat de o faimă deosebită pînă în 1919, în roluri din *Fanciulla del West*, *Madame Sans-Gêne*, *Manon de Massenet*, *Lucia di Lammermoor* și *Boema*. Debutul pe scena de La Scala a avut loc în 1924 în *Manon Lescaut* și aici avea să-și încheie cariera în 1936, mort timpuriu un an mai tîrziu. Înregistrarea din *Faust* îl arată în plină formă și este o plăcere să-l asculti.

O mare plăcere, vag limitată de sunetul ceva mai puțin clar al orchestrei, este întreg acest disc, raritate istorică și care poate constitui un frumos cadou pentru amatorii de operă.

P.S.: La capitolul arhive prețioase, aniversarea centenarului nașterii lui Oistrach de către radiourile internaționale a adus cîteva surprize. La Budapesta, Radio Bartok a scos din arhive un recital din 19 martie 1949, în care Oistrach interpretează, între altele, fantezia *Mosé* de Paganini și *Dansurile românești* ale lui Bartok în aranjamentul lui Szekely. Același post de muzică clasică a transmis și o înregistrare de studio a lui Oistrach din februarie 1949, cu orchestra radio, în concertul de vioară de Mendelssohn. France Musiques, pe de altă parte, a transmis din arhive, cu ocazia aceluiași centenar, concertul de vioară de Beethoven, înregistrat tot la Budapesta, în august 1959, sub bagheta lui Janos Ferencsik. Toate pot fi ascultate pe site-ul Operahere.

Abordarea crizei în maniera „Cei trei purceluși”

COOLTURISME

Mădălina COCEA

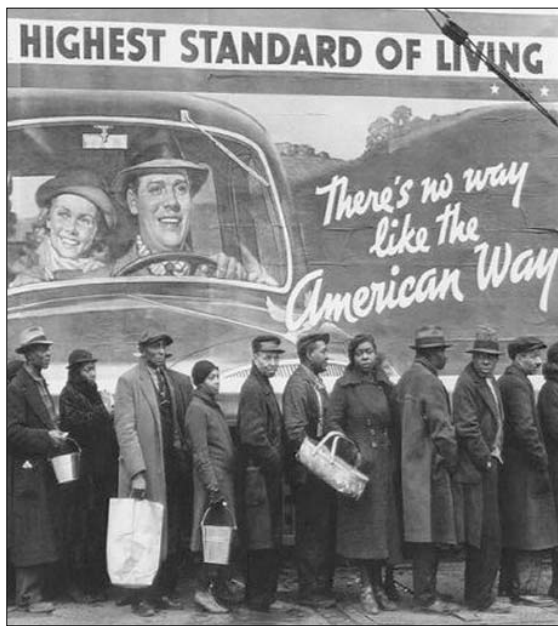
Cînd „Playboy” este amenințat cu falimentul, știi sigur că ne aflăm în plină criză economică. Unii, mai ageri, nici nu au trebuit să aștepte căderile drastice ale bursei sau infuziile de capital în bănci – și-au dat seama că ceva este în neregulă încă din 2007 cînd Jay Z a filmat un videoclip în care nu mai flutura teancul de dolari, ci teancul de euro. Vestea bună este că industria divertismentului nu poate fi prinsă niciodată pe picior greșit: ca și în anii '30, și acum entertainmentul nu are decît de cîștigat.

Firmele de electronice au anunțat deja că vânzările lor nu suferă nici un declin.

Dimpotrivă, vânzările de televizoare cu ecran plat vor crește cu aproximativ 4,5% în această perioadă, în care americanii simt nevoia să urmărească știrile proaste pe ecrane wide cu înaltă definiție. Tot pe ele vor putea urmări noile producții TV de recesiune, fabricate sensibil și special pentru clasa muncitoare, cea mai afectată de rata crescîndă a șomajului. Și asta pentru că în televiziune, spre deosebire de politică și economie, criza economică are deja o soluție: comedia.

După modelul anilor '30, cînd Fred Astaire și Ginger Rogers intrau în pași de dans în inima unei Americi secătuite financiar de Marea Criză, iar filmele preferate ale publicului erau romanele idilice, producătorii TV de azi mizează pe faptul că publicul va dori să evadeze din fața problemelor zilnice în fața televizoarelor.

NBC a anunțat deja că are în producție mai multe seriale cu oameni obișnuiți,

după modelul Familiei Bundy sau Roseanne.

Moș Crăciun nu e în recesiune

În lumea jucăriilor, criza economică pare tot o joacă. Noul model de Elmo Live, pregătit pentru a deveni cadoul preferat al tuturor copiilor de Crăciun, este mai degrabă preocupat să stea picior peste picior și să dea din gură asemenea adevăratului personaj din *Muppets*. Îl va putea concura doar *Wall E*, roboțelul cu privire de copil pus pe șotii, care, în schimbul a 250 de dolari, știe să danseze, să îl urmărească după voce pe proprietar fără să se împiedice de nimic. În plus, este programat să poată fi fericit, emoție la mare preț în astfel de momente dificile. De altfel, departamentele de marketing ale companiilor producătoare de jucării nu-și fac nici o grijă: studiile lor arată clar că părinții opresc cheltuielile pentru copiii lor cu mult timp după ce nu mai au bani pentru ei înșiși.

Prin urmare, pentru unii viitorul rămîne în continuare roz. Ba chiar colorat într-o nuanță cu atît mai aprinsă cu cît cotele la bursă alunecă mai puțin discret în jos.

Calcululele nu sînt atît de complicate: de exemplu, un joc RPG asigură zeci de

ore de distracție în schimbul unui preț modest. Super-eroii din cărțile de benzi desenate nu își fac griji deloc deoarece (pe lîngă faptul că au puteri supranaturale, ceea ce le permite să nu aibă probleme în general) au început să fie preferați în fața mersului la cinema. Posturile de radio propun playlist-uri creative, asigurîndu-i pe ascultători că „No' money, no' problems” (de unde, dacă nu ai bani deloc, e clar că nici probleme nu au de unde să fie).

Din anii '30, industria divertismentului are deja experiența unei perioade de mare dificultate economică. Însă aceștia au fost anii în care muzica swing a cunoscut succesul la scară largă, *Cei trei purceluși* ai lui Walt Disney și cîntecul lor cu Lupul cel Rău au făcut carieră și au devenit simbolurile simpatice ale crizei, iar filmele prezentau o lume veselă în care replicile se succedau dinamic și isteț.

A fost perioada în care s-a lansat jocul *Monopoly*, în fața căruia membrii familiei puteau deveni proprietarii unui imperiu imobiliar și puteau cîștiga mii de dolari în hîrtii colorate. În anul 2008, mijloacele de evitare a realității sînt cu mult mai răspîndite și sofisticate. Oricum, divertismentul este și mai capitalist decît bursele din toată lumea: atunci cînd se confruntă cu un pic de criză, se reinventează și o ia de la capăt.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT FĂRĂ ZAHĂR VĂ RĂSPUNDE

BOBI

Fac la sală

Să nu cumva să înțelegeți, din titlu, că aș fi devenit brusc vreun ahtiat al gantelor, halterelor, mirosului de transpirație sau al hapurilor hiperproteice. Pur și simplu am cedat insistențelor soției de a face ceva cu sănătatea mea hipercolesterolică, și mai dau cîteva kile de pe pîntece și să-mi mai îndrept umerii rahitici. Sînt același băiat simpatic, doar că voi avea ceva mai multă fibră în comparație cu George. Voi tasta mai apăsător și voi ține mai ferm lesa pekinezului care mă cară prin toate tufșurile să facă caca.

Tricou, adidași, bermude și propop. Taxa-75 lei lunar, în schimbul căreia primești și legitimație de culturist. Ce ironie, îmi ziceam, acum sînt mușchiulos pe acte. Am intrat în sala de antrenament zîmbind, ferm convins că voi deveni pata de culoare a colectivului, cel care se antrenează doar pentru sănătate și slăbire și care nu se va privi niciodată în oglindă cînd trage la biceps. Un instructor simpatic m-a luat în primire și, înțelegînd dorințele mele, m-a cocoțat pe bicicletă și m-a lăsat să pedalez vreme de zece minute, de mă dureau picioarele de parcă m-ar fi mușcat trei dobermani. Apoi m-a pus la o băncuță să fac un exercițiu la piept. Ce-i drept, era cam goală bara de greutate. Atunci apare un tip bine

articulat (se vedea că e redus cu capul și crescute în fizic) și mă întrebă cu ce greutate împing. N-am să pot uita niciodată zîmbetul ăla perfid cînd i-am zis că fac cu 30 de kile. Dobitoțul se simțea superior. Atunci am strîns din dinți și m-am hotărît să le demonstrez arnolizor ăstora că și unul ca mine ar putea avea rezultate notorii. Unde mai pui că după seria de biceps și mă umflam destul de tare. La plecare i-am spart tipului toate roțile.

Mi-am cumpărat cinci cutii de aminoacizi și le-am mîncat în după-amiaza aceea. Să vedeți voi miine cine mai rîde. În ziua următoare deja m-am umflat ca un cremvîști și aproape că-l ajunsese pe fraier la mărimea brandului. A treia zi mi-am injectat doză triplă de anabolizante. Eram în apogeul carierei și mă gîndeam să particip chiar la un concurs de gen, dar instructorul mi-a zis că e o fază halucinogenă indusă de steroizi. De altfel, în afara de halucinații, blocaj renal și atrofierea testicolelor nu am avut nici un efect secundar. Acum mă duc la dializă, iar de la cinci am antrenament. Tipul nu se mai compară de mult cu mine, zice că face doar pentru sănătate. Fraiere, beștești mielu', cine vrei să te creadă? La noi ori vîi cu pasiune, ori nu mai vîi!

Suplimentul de CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214.111, fax: 0232/ 214.111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor șef: George Onofrei

Redactor șef adjunc: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumaru, Ruxandra Cesereanu, Emilia Chiscop, Mădălina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vică.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskensay, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michaelov.

Arte vizuale: Matei Bejenaru, Marius Babias.

Caricatură: Lucian Amari (Jup).

Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Ediția de Iași: Diana Soare

Ediția Națională: Elena Vlădăreanu, R. Chiruță, Veronica D. Niculescu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agenții Rodipet din țară sau oricărui oficiu poștal. Citiitorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului » „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

AWLB

Fiecare om trebuie să aibă câteva planuri imaginare, nu știi niciodată când vine posibilul peste tine și te găsește nepregătit.

În așteptarea aceluia moment fantastic, în care proiectele cele mai fanteziste devin cele mai firești cu putință, datorită fiecărui om e să lucreze atent la lista elucubrațiilor personale (tonul asta programatic se explică mai ales prin importanța acțiunii la care Ențiclopedia de azi instigă prietenște). Așadar, pe lista mea se află un plan de viitor atrăgător și cinematografic, pe care-l văd deja cum umblă prin fața ochilor ca-ntr-o lanternă magică de-acum o sută douăzeci de ani. Am pus la cale împărțirea viitorului meu în secvențe de doi ani, pe principiul „un an – învățat o limbă străină, un an – mers în țara în care se vorbește limba respectivă”, și-o s-o iau de la capăt de câte ori s-o putea, pină când, poliglotă, vivace și bătrână, decid să stau locului, pe malul mării sau într-o grădină. Finalul e, după cum bine v-ați dat seama, foarte puțin important. Ce contează e cum ajung pină acolo, cum pot să răspund la întrebarea „Dacă plouă, ce faci?”, continuați drumul cu riscul de-a vă uda pină la piele sau vă adăpostiți, cu prețul unei întâlniri ratate?”, la fel ca Rushdie, „La tropice, continuu drumul. La Londra, mă opresc. La New York, totul depinde de anotimp”, cum îmi încep primul roman, la fel ca Le Clézio, la vârsta de 6 ani, pe puntea cargobotului *Ni-gerstorm*, cu fraza „CÎND VEȚI PLE-CA DOMNULE AWLB?” (neștiind că după aceea nu mă voi mai opri niciodată din plecat). Ce contează e cum zbor cu bimotorul meu Beechcraft Twin Bonanza deasupra Polineziei (nu numai de plăcere, ci și ca să le fac mici servicii locuitorilor din Hiva Oa), la fel ca Brel, visînd pașnic la cimitirul marin din Autona și la buna vecinătate a lui Gauguin, sau cum fotografiez ani la rînd, ca Depardon, cele mai frumoase orașe, poveștile crude și istoria, zicîndu-le vizitatorilor, la vernisajul expoziției mele, că cel mai natural mod de-a onora lumea asta e de-a călători și de-a căuta mereu o altă lumină. În fine, cum scriu, ca du Bellay pe la 1500 și ceva, „Heureux qui, comme Ulysse, a fait un bon voyage”. Ferice, deci, Ulise, și domnul AWLB odată cu el.

ISSN 1584-8272

9 771 584 827000 201

De toate felurile

FILM

Iulia BLAGA

Oferta „filmică” (epitet care mă amuză) a perioadei este bogată. Uite cît s-a făcut filmul toamna asta. Din păcate, unul dintre cele de care vorbesc azi a avut timp să putrezească, exprimare aproape eufemistică. *Dragoste pierdută*, debutul în lungmetraj al lui Petre Năstase, realizat după un scenariu care a cîștigat la CNC în 2003, era o cauză pierdută din start.

Premiera a tot fost amînată, iar acum filmul ajunge în sfîrșit pe ecrane. Ce pute-ți vedea într-insul? Drama unui actor care stă la psihiatrie cîțiva ani crezînd că soția și fiica l-au fost ucise. La spital refuză să se culce cu Kitty Cepraga (în rol de asistentă medicală), dar iese din depresie cînd o vede tot pe Kitty Cepraga făcînd sex cu medicul. Sau cel puțin asta se înțelege de pe ecran. Ieșînd din spital, descoperă că familia îi e în viață. Mă plictisesc doar povestînd.

Dragoste pierdută e departe de „șarmul” lui *Dincolo de America*. Nu-ți mai vine să rizi. (Știi care e ultimul subiect de conversație al criticilor? Care e cel mai prost film românesc al tuturor timpurilor.) Ar fi momentul ca Zmeura de Aur să apară ca instituție de stat.

Paranoid Park

A intrat în sfîrșit pe ecrane și *Paranoid Park*, filmul lui Gus Van Sant prezentat anul trecut la Cannes, și despre care deja am scris aici. Nu reiau nimic, am vrut numai să anunț evenimentul. *Paranoid Park* aparține unui cinema de autor care prea rar ajunge pe marile noastre ecrane.

Dușmanul dușmanului meu

Am văzut și *Dușmanul dușmanului meu*, un documentar realizat de Kevin Macdonald (autorul *Ultimului rege al Scoției*), care se ocupă de Klaus Barbie, retrasîndu-i mai ales activitatea din Bolivia,

de unde a fost recuperat și judecat în 1987 (a murit în 1991 în închisoare). Cum se știe deja suficient despre ce a făcut „călăul din Lyon” în timpul războiului, Macdonald a investigat ce a făcut Barbie în Bolivia. Printre altele, descoperim că Barbie a fost cooptat și plătit de serviciile americane ca să furnizeze informații despre sovietici – începînd Războiul Rece, și că a colaborat și cu boliviienii ajutîndu-i să-l prindă pe Che Guevara. Documentarul alcătuiește o țesătură în care evenimentele istorice comunică între ele și se influențează, dar care te lasă cu un gust foarte amar.

Ember – Orașul din adîncuri

Ember – Orașul din adîncuri este un fantasy drăguț și cuminte, realizat de o echipă de profesioniști britanici în frunte cu regizorul Gil Kenan. O țesătură – iarăși – care folosește toate marotele actuale ale genului, dar care le împletește astfel încît să nu te piardă printre ochiuri sau să te înabuze cu ea peste gură. Kenan a strîns și niște actori mișto pe care ni-i arată alfel decît ne-am obișnuit cu ei. Martin Landau e cel mai simpatic.

Pineapple Express – O afacere riscantă

Pineapple Express – O afacere riscantă este o comedie înflăcăută, deși James Franco e agreabil într-un rol de dealer urîț

Dragoste pierdută, debutul în lungmetraj al lui Petre Năstase

cît s-a putut prin machiaj și costume. Mar- ca Judd Apatow (cărui îi aparține ideea filmului și care îl produce) a început de- ja să se decoloreze. Amicul său, Seth Ro- gen, care a scris scenariul împreună cu

Evan Goldberg, și care interpretează ro- lul principal, se străduiește să consacre un tip anume de personaj – grobianul – care va prinde, inevitabil, numai la pu- blicul grobian. Vizionare ușoară!

» *Dragoste pierdută*. Regia: Petre Năstase.

Cu: Marius Stănescu, Daniela Nane, Mircea Diaconu

» *Paranoid Park/Paranoid Park*. Regia: Gus Van Sant. Cu: Gabe Nevil, Daniel Liu, Jake Miller» *Dușmanul dușmanului meu/Mon meilleur ennemi*. Regia: Kevin Macdonald. Cu: Klaus Barbie, Jacques Vergès, Ute Messner» *Ember – Orașul din adîncuri/City of Ember*. Regia: Gil Kenan. Cu: Harry Treadaway, Saoirse Ronan, Bill Murray» *Pineapple Express: O afacere riscantă/Pineapple Express*. Regia: David Gordon Green. Cu: Seth Rogen, James Franco, Rosie Perez

Erată la o prefață

În ultimele săptămîni, am devenit un soi de „victimă” colaterală – cel puțin, în vanitatea mea de scriitor, eu așa mă simt – pe *no man's land*-ul deasupra cărui bat cîțiva dintre greii criticii literare. Știu bine, sînt doar un iepuraș de cîmp, plesnit la nime-reală de vreo două alice trase între vîntorii de mistreț. Nu eu sînt ținta. Nu eu reprezînt vreo miză aici. Însă, pentru că din dispută unii ar putea ajunge la niște impresii false, prefer să limpezesc lucrurile în ceea ce mă privește.

S-a întîmplat așa: în 2005 am terminat de scris al doilea roman, *Trimisul nostru special*. Singura chestie care-i întîrzie publicarea

era o prefață. Cum Paul Cernat pomenise într-un interviu chiar din acea perioadă că e curios să vadă ce o să fac după *Ce se știe despre ursul panda*, mi-am permis să-i atașez la un mail *Trimisul nostru special*, cu rugămin- tea să-i scrie o prefață, da- că are timp și dacă roma- nul i se pare că merită. A- tît. Nu i-am cerut să mă menajeze. Și nici nu cre- deam că e posibil așa ceva din moment ce fiecare din- tre noi își respectă profesia. Iar personal nu m- cunoșteam și nici nu cred că schimbaserăm vreedată două vorbe. A ieșit o prefață la care soția mea a exclamat: „Ești sigur că nu ți-ai scris-o tu?”. Eu m-am

bucurat ca prostul. Însă am avut totuși prezența de spirit să-l rog pe Paul Cernat să renunțe la fraza de încheiere, care suna – citez aproximativ, dar sînt sigur că nu modific cu nimic sensul: „S-o spun?... O spun: Lăzărescu e cel mai talentat autor sub 35 de ani din literatura română”. Mi s-a părut – și prefațatorul mi-e martor – o exagerare.

În cîteva articole publicate recent în „Observator cultural”, Paul Cernat revine cu rectificări care mă fac să cred că mai toată prefața a fost o cumplită exagerare, făcută „din rațiunii de încurajare”. Îi mulțumesc lui Paul Cernat și pentru încurajări (deși nu

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

cred că mi-au făcut vreun bine și, franc, nici nu mi le doream), și pentru opiniile sincere exprimate acum în „Observator”. Cum însă romanul meu se mai află în librării însoțit de prefața cu pricina, mi se pare onest să avertizez eventualii cumpărători măcar în privința celorlalte mari exagerări, introducînd următoarea erată:

• În loc de „la 31 de ani, prozatorul ieșean e deja o certitudine” și de „autorul e un maestru al dialogurilor, unul dintre cei mai înzeștrați pe care-i avem” a se citi „nu are încă forța și anvergura așteptate”.

• În loc de „nici o stridență, nici o afectare teribilistă, nici un bruiat tezist...” a se citi „imposibilitatea prozatorului amintit de a depăși formula minimalistă, precum și badinajul său juvenil”.

• În loc de „profesionalism – evident atât la fiecare întorsătură a frazei, cît și la nivelul construcției mari a romanului” și de „*Trimisul...* poate fi citit de două ori, de zece ori cu aceeași savoare, fără a avea sentimentul că i-ai epuizat cît de cît semnificațiile” a se citi „nu e construcție majoră, ci bricolaj inteligent”, caracterizat prin „deficitul (real) de forță și de anvergură compozițională”.